Leto LXXI | Štev. 57 a | V Ljubljani, v četrtek, 11. marca 1943-XXI | Spedizione in abbonamento postale Poštnina plačana v gotovini | Prezzo - Cena L 0.80

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir • nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.
Podružnica: Novo mesto.

SLOVENEC

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P.: Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni.
Filiale: Novo mesto.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 1019

Bombni napad na Alžir

Dvoje sovražnih letal sestreljenih

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Iz Tunisa ni kaj poročati.

Nemški bombniki so napadli pristanišče Alžir, zadeli pristaniške naprave in poškodovali srednje velik parnik.

Iz skupine, ki je včeraj ponoči bombardirala Palermo, je protiletalska obramba v pristanišču Empedocle sestrelila dvoje letal.

Padli za domovino

Seznam izgub v februarju

Rim, 10. marca. AS. Vrhovno poveljstvo Oboroženih Sil objavlja: Izgube, ugotovljene v mesecu febr. in takšne, ki v prejšnjih seznamih niso bile upoštevane, pa so podatki zanje prišli do 20. februarja, so naslednje:

Vojska in milica: Severna Afrika: padlih 436, ranjenih 579, pogrešanih 1364.

Rusija (16. seznam): padlih 3125 (le za 845 je dospelo uradno potrdilo), ranjenih 12.793, pogrešanih 38.918.

Balkan in ostalo zasedeno ozemlje: padlih 375, ranjenih 723, pogrešanih 95.

Domačeozemlje: padlih 76, ranjenih 124.

Mornarica: padlih 92, ranjenih 156, pogrešanih 484.

Letalstvo: padlih 59, ranjenih 68, pogrešanih 133.

Trgovska mornarica: padlih 149, ranjenih 21.

Seznami padlih so objavljeni v izrednem dodatku lista »Oborožene Sile«. Slavnim bojevnikom in njihovim družinam velja neminljiva in ganjena hvaležnost domovine.

Važni sklepi medministrskega odbora

Duce je predsedoval seji ministrskega sveta — Važni ukrepi za izseljence iz mest — Preskrba rodbin padlih in v vojni umrlih — Davčne olajšave za kraje, prizadete po letalskih napadih

Rim, 10. marca. AS. Včeraj ob 10 se je pod Ducejevim predsedstvom sešel ministrski svet. Zapisnikar na seji je bil državni podtajnik v predsedstvu vlade. Vlada je poleg drugih običajnih upravnih ukrepov sprejela še naslednje:

Predsedstvo vlade: na predlog Duceja kot predsednika vlade je bil sprejet zakonski osnutek o postavitvi narodnega spomenika Gabrielu d'Annunziu v Pescari na državne stroške. Spomenik bo postavljen ob koncu vojne.

Zunanje zadeve: na predlog Duceja kot zunanjega ministra so bili odobreni različni ukrepi.

Notranje zadeve: na predlog Duceja kot notranjega ministra je bil sprejet zakonski ukrep s posebnimi določili, ki urejajo stanovanjsko vprašanje in vprašanje najemnin za tiste, ki so jih izselili iz mest.

Italijanska Afrika: na predlog ministra za Italijansko Afriko so sprejeli zakonski načrt, ki ureja položaj oseb, prebivajočih ali pristojnih v Libijo.

Pravosodje: Zakonski načrt z določili za uveljavitev zakona o ustavitvi kazenskih postopkov in izvedbe kazni. Drugi zakonski načrt določa posebne ugodnosti pri napredovanju osebja iz pravosodne službe za zasluge pri množitvi prebivalstva, kakor je te ugodnosti že uživalo uradništvo iz drugih panog državne uprave.

Finance: na predlog finančnega ministra je sprejet načrt zakonskega ukrepa o davčnih olajšavah za kraje, poškodovane po vojnih napadih. Načrt določa povračilo davkov, če so docela ali delno prenehali dohodki in druge olajšave. Drugi zakonski načrt določa davčne olajšave za ustanavljanje združenj vzajemnega zavarovanja med lastniki civilnih poslopij za povrnitev škode, povzročene po vojnih nastopih. Tretji ukrep pa določa posebne davčne olajšave za obnovitev porušenih in hudo poškodovanih poslopij ter za preselitev podjetij v kraje, ki so manj izpostavljeni sovražnikovim napadom.

Vojska: na predlog Duceja kot vojnega ministra so sprejeli načrt ukrepa, ki daje vojakom in militarizirancem oboroženih sil, če so od 11. junija 1940, pa do leta dni po koncu sovražnosti umrli zaradi ran, poškodb in bolezni, ki so jih dobili v vojni službi, ali ki jih zaradi tega ni moči najti, za 12 mesecev položaj, kakor če bi bili še pod zastavo. Ukrep spada v splošni okvir skrbstva za bojevnike in njihove rodbine ter ima kar najvišji moralni pomen, v kolikor po fašistovski etiki smatra, da so tisti, ki so že dali življenje za domovino, duhovno še vedno pod zastavo in v službi domovine. Fašistovska Italija hoče pokazati čustvo nevenljive in svete hvaležnosti do slavnih padlih ter vliti vsem, ki se na tleh, na morju in pod nebom bore za zmago, vedro in mirno zaupanje za bodočnost njihovih rodbin. Ukrep določa, da bodo rodbine omenjenih padlih dobivale vso pokojnikovo plačo, kakršno je imel ob smrti. Tako bodo rodbine padlih v kritičnem času svoje gospodarske preusmeritve dobivale prejemke od 300 lir na mesec dalje.

Mornarica: na predlog Duceja kot mornariškega ministra so sprejeli zakonski načrt o možnosti neomejenega imenovanja kapitanov dolge plovbe ter pomorskih strojnikov za rezervne častnike.

Letalstvo: na predlog Duceja kot letalskega ministra so sprejeli zakonski načrt, ki ureja položaj pogrešanih, ujetih ter interniranih letalskih častnikov.

Prosveta: na predlog prosvetnega ministra so za »narodno izdajo« proglasili zbirko »Monumenta Italiae pedagogica«, ki jo bo izdala Kr. italijanska akademija. Drugi ukrep ureja plačevanje šolskih taks za učence vseh šol, ki se preselijo zaradi preselitve iz mest.

Kmetijstvo in gozd: na predlog kmetijskega ministra so sprejeli zakonski ukrep o razširjanju mlatenja na stroj v Siciliji.

Promet: na predlog prometnega ministra so sprejeli zakonski ukrep, ki določa obvezno odstranitev zunanjih anten za poslušanje radijskih oddaj, razen anten, naprav, ki so v javni službi in ki jih dovolijo vojaška ministrstva in ministrstva za promet. Ukrep določa dalje prijavo röntgenskih ter sploh vseh zdravniških, električnih naprav z visoko napetostjo, razen naprav po znanstvenih zavodih in bolnišnicah.

Vojna izdelava: na predlog ministra za vojno izdelavo so sprejeli načrt zakonskega ukrepa, ki določa kazni za delavce v vojni industriji, če zapuste delo. Ukrep poostruje dosedanja določila in kaznuje izostanek od dela, ki se zavleče na 24 ur s zaporom do 6 mesecev.

Seja vlade se je končala ob 12. Prihodnja seja bo v drugi desetini aprila.

Nadaljevanje napadov pri Harkovu

Na južnem delu je trajna odjuga ovirala vojne nastope — Novi sovražni napadi pri Orelu odbiti — Sovjetski napadi pri Staraji Rusi popuščajo

Hitlerjev glavni stan, 10. marca. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na jugu vzhodnega bojišča je trajna odjuga omejila vojne nastope na krajevno vojno delovanje. Nasprotno pa je pridobil nemški napad zapadno in severnozapadno od Harkova nadalje na prostoru Čeprav je sovražnik vrgel v boj hitro naprej poslane čete, ki so v ogorčenih protinapadih izkrvavele, so dosegle naše napadalne divizije svoje dnevne cilje.

V odseku pri Orelu je sovražnik na široki črti nastopil k novim močnim napadom, ki so bili zopet z nenavadno visokimi krvavimi izgubami odbiti.

Na srednjem odseku vzhodnega bojišča je poskusil sovražnik z močnimi silami brezuspešno vdreti v načrtne odmikalne premike. Nemške divizije so pri tem sestrelile 17 oklepnih vozil in naštele pred svojimi postojankami 2000 padlih sovjetskih vojakov. Mesto Bjeli je bilo preteklo noč po načrtu in presenetljivo za sovražnika izpraznjeno.

Sovražni naskok proti našim postojankam pri Staraji Rusi je včeraj po silovitosti popustil napram prejšnjim dnem. Več krajevnih sovražnih napadov se je ponesrečilo.

Močni oddelki so na težiščnih točkah bojnega delovanja izvedli silovite udarce proti postojankam, kolonam na pohodu in oskrbovalnemu prometu sovražnika.

Na afriškem bojišču vlada mir. Pri nočnem napadu nemških bojnih letal na pristanišče Alžir je bila zažgana trgovska ladja srednje velikosti.

Posamezna sovražna letala so včeraj podnevi priletela nad ozemlje rajha, ne da bi metala bombe. Ponoči je napadlo britansko letalstvo mesto München. Prebivalstvo je imelo izgube. Nastala je velika škoda na stanovanjskih četrtih, več bolnišnicah, cerkvah in drugih kulturnih spomenikih. Tudi na več krajev zapadne Nemčije so bile posamič vržene razdiralne bombe. Povzročile so manjšo škodo na poslopjih. Nočni lovci in protiletalsko topništvo so sestrelili 12 sovražnih bombnikov.

Hitra nemška letala so izvedla podnevi uspešen napad v nizkem poletu proti južnoangleškemu mestu Worthing. V pretekli noči so skupine nemškega letalstva ob dobri vidnosti bombardirala mesto Hull. Druga bojna letala so napadla pristaniška mesta ob južni angleški obali. Od teh uspešnih napadov se eno letalo ni vrnilo.

Pred holandsko obalo je napadel oddelek britanskih brzih čolnov nemški konvoj. Varovalne edinice so odbile napad, potopile tri sovražne brze čolne in zažgale dva nadaljnja.

Berlin, 10. marca AS. Iz pristojnega vira se je izvedelo, da so nemške čete na srednjem odseku po določenih načrtih in brez nasprotnega pritiska izpraznile kraj Bjelji, južnozahodno od Rževa. Pred izpraznitvijo so Nemci uničili vse vojaške naprave.

Bojišče se bliža Harkovu

Berlin, 10. marca. Na severnem krilu južnega odseka divja bitka zahodno od Harkova. Bojna črta se je zopet približala Harkovu, od katerega jo loči le 15 km. Boji potekajo tukaj za glavno sovjetsko obrambno črto, opirajočo se na nek Dončev pritok. Nemci so že zavzeli več mostišč na tej reki in potisnili sovražne divizije proti Harkovu, istočasno pa so hitri oddelki dosegli južno od mesta Donec ter prekinili veliko železniško progo proti jugozahodu. Sovjetska obramba je bila močna in je tem bolj naraščala, čim bolj so se Nemci bližali mestu. Dočim je levo krilo doseglo Donec in se čete v centru utrjujejo na vzhodnem bregu srednjega Donca, pa je desno krilo, ki nastopa južno od Vorošilovgrada, začelo izvajati proti temu mestu napad, ki bi utegnil biti zelo zanimiv.

Ne da se še reči, če segajo cilji nemške ofenzive do Donca ali preko njega, ker ni znano, namerava li nemško vrhovno poveljstvo zgraditi obrambno črto ob Doncu ali pa izvesti večje napade. Dočim je središče nemških nastopov torej med Harkovom in Vorošilovgradom, je središče sovjetske ofenzive med Orlom in Kalugo, oziroma južno od Suhiničev. Tukaj napada devet sovjetskih pehotnih divizij s štirimi oklepnimi brigadami. Srditost borbe na tem odseku dokazujejo naslednje podrobnosti. Samo v nedeljo so nemški topovi izstrelili 200.000 granat pri Suhiničih, prav tako pa so besno streljali boljševiki, ki so na zelo kratkem odseku zbrali 150 baterij in 50 napadalnih topov. Na obeh straneh so uporabljali velike oklepne sile in sovražnik je v nedeljo in ponedeljek izgubil 115 tankov.

Na srednjem odseku premiki za skrajšanje bojišča še niso končani in je verjetno, da bodo po Rževu, Džacku in Sičevki izpraznjena še druga važna križišča. Čeprav se zdi paradoksno, imajo vendar na tem odseku iniciativo Nemci in ne boljševiki, ki le zasedajo kraje, ki jih Nemci izpraznjujejo.

Letala »Heinkel 177« nad Londonom

Stockholm, 10. marca. AS. Zadnji nemški letalski napad na London je bil za Angleže presenetljiv. Med napadajočimi letali so londonski strokovnjaki opazili nekaj letal vrste »Heinkel 177«, ki jih smatrajo za najstrahotnejše nemško letalsko orožje. Ti štirimotorniki nosijo z lahkoto šesttonsko breme ter lahko brez težav prilete do Newyorka, ga bombardirajo in se vrnejo v svoja oporišča. Nastop »Heinkelov« priča, da Nemčija gradi veliko število teh letal in zavezniška poveljstva so spoznala, da dobijo lahko poleg Anglije tudi severnoameriška mesta lepega dne nezaželjene obiskovalce.

London je doživel še neko drugo neprijetno preizkušnjo pri zadnjem napadu. Protiletalsko topništvo za mesto namreč ni manjša nevarnost kakor sovražne bombe. Število granat, ki niso eksplodirale v zraku, je deževalo na London ter ubilo mnogo prebivalstva.

Tudi sovjetskih rezerv bo nekoč konec

Berlin, 10. marca. Berlinski krogi objavljajo nekatera mnenja o sovjetskih rezervah. Minister dr. Göbbels je v svojem govoru dne 18. februarja omenil, da so se bile nemške informacije o sovjetski oboroženi izkazale za napačne. Dejstvo, da je bilo v zadnjih dveh tednih na vzhodnem bojišču uničenih 1700 tankov in da je uničenih povprečno 50 tankov na dan, kar znese letno 18.000, upravičuje vprašanje, če bo sčasoma uporaba tolikšnega števila tankov omejena in ali bodo lahko Sovjeti s tanki še po mili volji razpolagali. Angleško-ameriške dobave igrajo le malenkostno vlogo. Največ tankov je sovjetskega izdelka. Nihče ne ve nič točnega o sovjetski težki industriji v vzhodni Rusiji, Uralu in Sibiriji. Govorilo se je, da je bilo zgrajenih mnogo plavžev v teh krajih. Uporaba sovjetskih tankov na azijskih mejah in pozneje v Finski, pri zasedbi Poljske in baltiških držav je bila deloma skromna, deloma je ni bilo mogoče nadzirati, vsekakor pa je ni mogoče primerjati z zimsko ofenzivo leta 1942-43. V poletju 1942 je sovjetsko poveljstvo zelo štedilo z ljudmi in gradivom. Popolnoma pa je izključeno, da bi mogli Sovjeti po izgubi Ukrajine izdelati toliko orožja za zadnjo zimsko ofenzivo. Če pa so morali Sovjeti uporabljati svoje zadnje rezerve orožja in živil v upanju, da bodo mogli v kratkem temeljito spremeniti vojni položaj, je v tem dokaz za prepričanje, ki vlada ne le v Nemčiji, marveč tudi v raznih nevtralnih državah, da se tak velik napor ne bo mogel več ponoviti.

Amerikanci zahtevajo francoske ladje na otoku Martinique

Buenos Aires, 10. marca. AS. Izjava državnega podtajnika Summerja Wellesa, da so bile od novembra ukinjene pošiljke živil na otok Martinique, je posledica težav s francoskim guvernerjem admiralom Robertom, ki je izjavil, da se ne bo več pokoraval Petainu. Sumner Welles ni povedal, zakaj so pošiljke živil ukinjene, ameriški listi pa pišejo, da hočejo s tem prisiliti Roberta, naj da združenim narodom na razpolago 170.000 ton trgovske mornarice ter letalonosilko »Beam«, križarko »Emil Bertin« in nekaj manjših vojnih ladij.

Volitve na Danskem

Kopenhagen, 10. marca. AS. Ves danski tisk objavlja proglas prestolonaslednika, ki je za bolezni kralja Kristiana državni regent. Regent je razpisal volitve za skupščino in senat, katerih se bo udeležilo nad poldrug milijon volilcev.

Dež in sneg v Kataloniji

Barcelona, 10. marca. AS. Po raznih krajih Katalonije je prišlo do velikih deževnih in snežnih neviht. Vse reke so polne in mnogo krajev je poplavljenih. Prometne zveze so prekinjene. Tudi na morju vlada nevihta ter je promet ustavljen.

Nova turška vlada

Ankara, 10. marca. AS. Po odstopu vlade je dal predsednik turške republike Izmet Ineni naročilo za sestavo nove vlade spet Saradžoglu. Nova vlada se bo predstavila skupščini 15. marca.

Ankara, 10. marca. AS. Nova turška vlada je postavljena takole: predsednik vlade Sukru Saradžoglu, pravosodno ministrstvo Ali Riza Ture, narodna obramba Ali Riza Artukel, notranje ministrstvo Recet Paker, zunanje ministrstvo Numan Menemedžoglu, finančno ministrstvo Fuat Agrali, prosvetno ministrstvo Hasan Ali Jucel, javna dela Sirri Day, gospodarstvo Fuat Sirment, zdravstvo Hulusi Alatas, monopoli Suathayri Urdžuglu, kmetijstvo Sevket Rasit Hatipoglu, promet Ali Fuat Cebesoy, pravosodni, gospodarski, trgovinski in monopolski minister so bili na novo imenovani za ministre, ostali so bili že prej v vladi.

Evropa v borbi proti boljševizmu

Berlin, 10. marca. Anglosaška propaganda je v skrbeh, ker se je Evropa odzvala pozivu za totalno mobilizacijo in za totalno vojno proti boljševizmu. Anglosaška propaganda je začela pozivati k odporu, seveda brez vsakega uspeha. Med argumente anglosaške propagande spada nedokazljiva trditev, češ da boljševiške nevarnosti ni. Seveda nihče ni mogel prepričljivo dokazati, da bi se Rusija odpovedala svojim ciljem. Tega ni dosegla niti izjava vrhovnega sovjeta, ki je na ponovne Edenove vzpodbude v drugih besedah ponovila isto, kar je povedal Stalin 25. februarja, češ da je Sovjetska Rusija v obrambni vojni in da nima imperialističnih ciljev. Ko bo odstranjena nacionalistična nevarnost, da bo vsak lahko odločal o svoji bodočnosti tako v gospodarskem kakor v političnem pogledu. Ta izjava praktično nima nikakega pomena. Tudi najspretnejši propagandisti niso mogli iztisniti iz nje nič pozitivnega. Nekateri propagandisti gredo celo tako daleč, da trde, da boljševiške nevarnosti ni, ker Sovjeti zadnje tri tedne niso mogli prodreti nemške razvrstitve. To seveda nima nič skupnega s komunističnimi cilji. Vsi evropski narodi pa vedo, kakšne bi bile posledice morebitne boljševiške zmage in zato z vsemi silami prispevajo k borbi proti največjemu sovražniku Evrope.

Moskovski odmevi na Stanleyevo izjavo

Stockholm, 10. marca. AS. »Timesov« dopisnik poroča iz Moskve, da je izjava ameriškega poslanika Stanleya o pomanjkanju sovjetskega priznanja za zavezniško pomoč učinkovala v Moskvi kakor bomba. Časnikar nadaljuje, da so bile poslanikove besede verjetno izrečene za podporo predsednika Roosevelta, ker bi sovjetsko priznanje služilo za pomiritev predsednikovih nasprotnikov v ameriškem kongresu, ki so zahtevali takšno priznanje. Če so bilj Stanleyevi nameni takšni — nadaljuje članekar — se je zelo zmotil in jasno pokazal, da ne pozna psihologije ruskega ljudstva in je dosegel ravno nasprotno od tega kar je želel. Rusi smatrajo, da se problem zavezniške pomoči tiče izključno njih samih in da tuji diplomati ne smejo vtikati vanj svojega nosu. Nekaj tisoč avtomobilov ni nič v primeri s skrajno velikim številom mrtvih. Le malo je v Rusiji družin, ki bj ne imele vsaj enega padlega v vojni in statistike o ameriški pomoči gotovo ne morejo zmanjšati njihove bolí. Dokler ne bodo imeli zavezniki tako velikih žrtev kakor Rusi, se bo materialna pomoč smatrala le kot slabo nadomestilo za meso in kri. Združeni narodi ne smejo prezirati tega dejstva.

Rusi zahtevajo od Poljakov 200.000 km² z 12 milij. prebivalcev

Bern, 10. marca. Rešitev finske krize je dala jasen odgovor na tendenciozne glasove Londona in Washingtona, češ da bo skušala nova vlada iskati sporazuma z Rusijo. Nova finska vlada je sprejela nedvomen sklep, ki se glasi: nadaljevati vojno. Švicarski list »Suisse« piše v zvezi s tem, da Finska ni klonila propagandnim vabam zahodnih držav, ker ve, kako Sovjetska Zveza pojmuje svobodo drugih narodov. Tudi Angloamerikanci, ki so izdali atlantsko karto, po kateri naj bi imel vsak narod pravico do samoodločbe, bi hoteli naj bi se Finska podvrgla Moskvi. Lep primer za to je poljski spor, ki tudi kaže sovjetske cilje po ekspanziji in tlačenju drugih narodov. Švicarski list »National Zeitung« v zvezi s tem pripominja, da znaša poljsko ozemlje, katerega hočejo imeti Rusi, 200.000 kvadratnih kilometrov in na njem živi 12 milijonov prebivalcev. Rusi z drugimi besedami zahtevajo zase celo vzhodno polovico ozemlja, ki je od leta 1920 do 1939 tvorilo Poljsko in tako svoji »zaveznici« Poljski odvzeti 55% njenega ozemlja ter 35% njenega prebivalstva.

Stockholm, 10. marca. AS. Včeraj je bil v Londonu po stari in zapleteni ceremoniji izvoljen za novega predsednika spodnjega doma Clifton Brown.

Tesno sodelovanje med Madžari in Srbi

Vdanostna izjava zastopnikov srbske narodne manjšine velikemu županu dr. Deaku

Pred kratkim smo poročali, da je madžarska vlada imenovala dr. Leona *Deaka*, voditelja Madžarov v bivši Jugoslaviji, poleg dosedanjega položaja, ki ga je zavzemal v Somboru, tudi še za velikega župana v Novem Sadu. Dr. Deak je svoje novo mesto v Novem Sadu že nastopil. Ob tej priliki so se mu predstavili vsi tamošnji civilni in vojaški funkcionarji. Pozdravit so ga prišli tudi zastopniki srbske narodne manjšine v Vojvodini ter so *mu izrazili popolno lojalnost in vdanost svoje narodnostne skupine ter njeno pripravljenost za tesno sodelovanje.* O tem sporazumu poroča tudi »Pester Lloyd« in pravi sledeče: »Zastopstvo voditeljev srbskega ljudstva mesta Ujvidek je obiskalo novega velikega župana kraljevega svobodnega mesta Ujvidek dr. Leona Deaka. V delegaciji so bile zastopane različne politične stranke in skupine, ki so ob zasedbi igrale vlogo v srbskem političnem življenju. Med drugim so bili v njej: prejšnji minister in ban *inž. Daka Popović*, prejšnji župan *dr. Branko Ilić*, bivši predsednik odvetniške zbornice in poslanec *dr. Milan Sekulić*, višji pravoslavni duhovnik *Todor Milić*, prejšnji župan *dr. Miloš Petrović* in njegov zastopnik podžupan *dr. Milutinović*, bivši poslanec *dr. Branko Nikolić*, predsednik srbskega narodnega gledališča *dr. Radoslav Ilić*, bivši predsednik Trgovske in Obrtne zbornice *Jovan Tyulum*, več trgovcev, obrtnikov in zastopnikov kmečkega stanu.

Novega velikega župana je nagovoril in pozdravil *poslanec Milan Popović*. Pohvalil je njegovo delavnost in zadržanje ob zasedbi ter poudarjal dejstvo, da je bil dr. Leo Deak vedno neomahljivi zagovornik in zastopnik madžarstva v južni Madžarski. Ta okolnost je za srbsko ljudstvo važna zato, ker dr. Leo Deak sam dobro pozna manjšinsko vprašanje in to ne samo teoretično in v praktični uporabi, temveč ga občuti zelo dobro tudi subjektivno. Zastopstvo srbskega ljudstva je zato prepričano, da Leo Deak kot veliki župan mesta Ujvidek ne bo samo poudarjal potrebe po sporazumu z manjšinami, marveč bo to pot tudi našel in jim bo povsod pri izvajanju svoje visoke državne funkcije šel čim najbolj na roko. To prepričanje služi že vnaprej kot pomirjenje, ker vsak narod gleda v priznanju in upoštevanju svojih pravic svoj lasten mir.

Toda zgodovinsko in moralno poslanstvo in življenjska sila tega ljudstva je bila tako močna, da je premagala vsa razpoloženja in bridke udarce. Srbsko ljudstvo je sedaj našlo pot, ki omogoča sodelovanje in vsestransko sporazumevanje. Ta pot vodi v osebi velikega župana Leona Deaka. Pot pa ni lahka in tudi ravna ni. Najprej jo bo treba očistiti vse usedline in ostankov nedavne preteklosti. Povrniti se je treba k duhu Franca Deaka, Jožefa Eötvösa, Štefana Szechenyisa in Ludvika Mocsarysa.

Veliki župan dr. Leo Deak se je najprej zahvalil za izvajanje govornika in za zaupanje, katerega mu je izreklo odposlanstvo srbskega ljudstva ter je zatem med drugim izjavil: »Mi Madžari in Srbi moramo sedanjost ni bodočnost izoblikovati in utemeljiti na temelju preteklosti. Ob pogledu nazaj na preteklost se lahko o tem prepričamo, da za sporazum ni nobene ovire. Oba naroda sta se vedno lahko sporazumela. To je prišlo do izraza tudi v praksi in v zakonodaji. Vlada sloji na stališču pisanega in humanega prava in želi uvrstiti posamezne narodnostne skupine med popolnoma enakopravne državljane. Zato naprošam vse navzočne gospode, da me pri tem delu podpirajo. Uspeh lahko dosežemo samo tedaj, če nas bo vse prebivalstvo Bačke brez razlike narodnosti in socialnega položaja podpiralo. Mogoče je, da duhovi niso še toliko pomirjeni, da bi se od nas tako močno zaželeno vzdušje moglo že sedaj upoštevati. Toda ravno za dosego takega razpoloženja vas naprošam za sodelovanje in za vašo brezpogojno dobro voljo. S svoje strani bom storil vse, da pride do sporazuma. Posebnega programa vam ne navajam. Gospodje, moje dosedanje delovanje vam je tako znano. In od svojega dosedanjega programa ne odstopam. Nobenih razlik ne delam med posameznimi rodovi. Moja vrata so vsakomur odprta. Vsakdo mi lahko sporoči svoje želje in pritožbe.

Končno hočem povedati samo še tole: Mi smo v vojni, ki je spravila v pokret v zgodovini doslej še nepoznane energije. Če je v teku preteklih tisoč let postavila zgodovinska nujnost madžarsko in srbsko ljudstvo enega ob drugega, ni bilo to nikdar tako utemeljeno kakor ravno sedaj. Z današnjim dnem hočemo začeti življenje, katerega bomo vzpostavili skupno Madžari in Srbi.«

Zlorabljeno zaupanje

Zaupanje je posebno dragoceno, zato so pa zlorabe izkazanega zaupanja vredne tem strožje obsodbe. Ni nam treba opisovati neprecenljive škode in nesreče, ki jo mora vse prebivalstvo občutiti zaradi padanja moralnih dobrin enega dela našega ljudstva. — Na razne pojave nepoštenosti v današnjih časih moramo gledati s popolnoma drugimi očmi ter jih ne smemo več ocenjevati za odpustljive grehe in za izbrisljive prestopke kot v normalnih časih, temveč moramo vse pojave nepoštenosti zaradi splošne blaginje obsojati z najstrožjimi merami kot zločine proti splošnosti.

V dandanašnjih časih je pa zaupanje tudi prav posebna odlika ter je zato zloraba izkazanega zaupanja po vsej pravici najgrši greh. Zaradi javne obsodbe smo prisiljeni, da z obžalovanjem poročamo o takem primeru med uslužbenstvom mestne občine ljubljanske. Na drugi strani pa lahko tudi z zadoščenjem ugotavljamo, da je ta izjemni primer zbudil med poštenim mestnim uslužbenstvom zgražanje in ogorčenje, kakršno zasluži.

Ljubljančani prav dobro poznajo izvršilni odsek mestnega finančnega oddelka ter vsi tudi vedo, kako veliko zaupanje izkazuje mestna občina svojim izvršilnim organom, saj so v resnici deležni prav izrednih pooblastil, skratka, deležni so res največjega zaupanja, kar bi morali smatrati tudi za največjo čast. Toda prav med temi mestnimi uslužbenci se je pojavila bela vrana, ki je zlorabila ta izredna pooblastila, lahkomiselno zapravila izkazovano zaupanje in s svojim zločinom omadeževala dobro ime drugega zanesljivega in poštenega mestnega uslužbenstva.

Mestno županstvo je bilo namreč te dni prisiljeno izročiti policiji takega svojega uslužbenca zaradi skrajno pretkane poneverbe blizu 33.000 lir občinskega denarja.

Mestni izvršilni organ S. P. je oškodoval svojo rodno občino in svoje soobčane, kar je tudi vse priznal. Čeprav so trajale njegove poneverbe vse leto, jih je bilo zaradi pretkanosti in rafiniranosti mogoče ugotoviti šele minuli teden.

Po starem triku defravdantov se je tudi S. P. poslužil navadnega izgovora o izgubljeni večji vsoti občinskega denarja. Sedaj se namreč zagovarja, da je lani meseca marca pri pijančevanju onkraj sedanje državne meje izgubil aktovko z 20.000 lirami občinskega denarja. Da bi bil to izgubo nadomestil, je — seveda tudi po starem receptu — hotel izgubljeni denar pridobiti z novimi utajami, kar se mu je tudi precej posrečilo, saj je bil primanjkljaj ugotovljen šele sedaj. In prav to dolgotrajno uspešno prikrivanje je dokaz za skrajno pretkanost krivca, ki se mu je posrečilo prvotni primanjkljaj 20.000 lir povečati še za 15.000 lir, ne da bi bil pri tem vsaj del primanjkljaja pokril s pošteno pridobljenim denarjem.

Izvršilni organi imajo bloke s potrdili za prejeti denar in s kopijo. Za vsak prevzeti denar mora izvršilni organ — kot vsi drugi mestni uslužbenci — dati plačniku potrdilo, kopijo potrdila pa izročiti uradu, ki seveda vse kopije takoj natanko prekontrolira z vplačili. Zato ta nemožati mož seveda ni mogel utaj pričeti z njemu zaupanimi potrdili, temveč si je pri nekem svojem tovarišu, ki je za njim izginila sled, priskrbel drugo potrebno potrdilo, ki naj bi bilo nekako pozabljeno ali zavrženo. Dalje je pa šlo že mnogo laže, ko je v svoj blok vpisaval mnogo manjše vsote kakor jih je dobival pri strankah. Seveda pa strankam izročena potrdila niso bila enaka kopijam. Krivec je plačniku iz svojega bloka sicer dal potrdilo za pravilno vsoto, vendar pa tega potrdila nikdar ni kopiral s kopirnim papirjem, pač pa je kopijo napisal s tintnim svinčnikom ter vanjo zabeležil čim manjšo vsoto. Nekateri so to čudno poslovanje tudi opazili, toda izvršilni organ je povsod imel že pripravljen izgovor, da je pač iz bloka nekod izgubil indigov papir. Za kontrolo je bilo na ta način vse njegovo poslovanje na videz v redu, saj je mestna blagajna res vedno dobila od njega tiste vsote, ki so bile izkazane na izročenih kopijah potrdil.

Pred kratkim je pa neka stranka pri mestni občini imela tudi neko terjatev ter je prišla po denar, a v uradu so stranko imeli zapisano tudi med svojimi dolžniki ter so zato hoteli strankino terjatev obračunati z njenim dolgom. Spogledali so se, ko jim je stranka predložila pravilno potrdilo plačanega zneska. Tako je bila ugotovljena prva utaja, ki ji je takoj sledila tajna podrobna preiskava pri raznih strankah, kjer je denar kasiral mestni izvršilni organ S. P. Prav hitro je bilo ugotovljenih še šest na ta način presleparjenih strank, kjer je S. P. mestno občino oškodoval za vsoto od 2378 lir do 11.208.15 lir. Bil je celo tako predrzen, da si je to najvišjo vsoto pridobil pri isti stranki z dvema potrdiloma, ko je ta stranka dvakrat plačala po okrog polovice te vsote. Pa tudi to še ni vsa pretkanost, saj si je izkoriščevalec zaupanja upal še dalje ter si je večkrat prihranil potrdilo in kopijo predvsem pri plačanih manjših vsotah, ko stranki sploh ni izročil potrdila.

Lahko bi navedli še več zvijač tega obžalovanja vrednega človeka, vendar jih pa ni treba, saj bo sedaj govorila pravica in dobila tudi popolno zadoščenje. Takoj pa moramo podčrtati tudi krivčevo zagotovilo, da med mestnim uslužbenstvom ni imel prav nobenega pomočnika. Zaradi tega primera nepoštenosti je županstvo seveda takoj poostrilo nadzorstvo nad poslovanjem ter ukrenilo vse mere, da bi bila ponovitev takega primera ali kakršna koli poneverba popolnoma nemogoča.

Javnost bo gotovo odobrila strogost županstva, saj v sedanjih časih zloraba zaupanja nikakor ne sme biti deležna usmiljenja, ker bi občina s svojo dobroto dajala samo potuho. Nepopustljivo strogost županstva naj pa mestno uslužbenstvo smatra za zadoščenje, da županstvo hoče z vsemi sredstvi obvarovati s tem zločinom ogroženi dobri glas mestnega uslužbenstva.

Ducejeva nagrada za rojstvo dvojčkov

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncema Marinčič Čedomirju in Ljubici, Ljubljana, Vodnikova ulica 10, ob priliki rojstva dvojčic nagrado v znesku 600 lir.

Kaznovani trgovci in obrtniki

Urad za nadzorstvo cen pri Visokem komisarijatu sporoča, da je okrajno glavarstvo v Ljubljani izreklo v mesecu januarju naslednje kazni za kršilce oskrbovalnih predpisov:

Za prodajo vina brez dovoljenja: Urch Josip, trgovec, Vrstovškova 6, 2000 lir globe, Braz Vojko, trgovec, Zaloška 51, 2000 lir globe, Zupan Julij, Drenikova 12, 2000 lir globe, Lasa Jurij, Vodnikova 71, 2000 lir globe.

Za prodajo tipiziranih tekstilij po nedovoljenih cenah: Urbanc Franc, trgovec, Sv. Petra c. 1, 1500 lir globe in 10 dni zatrje obrata.

Za opuščeno registracijo v registru racioniranih predmetov: Kajfež Frančiška, gostilničarka, Florjanska 4, 1000 lir globe.

Za opustitev izveskov s cenami: Lavrih Marjeta, prodajalka, Strelliška 10, 1000 lir globe in 10 dni zaprtje obrata; Vodnik Alojzija, prodajalka, Tržaška 26, 500 lir globe; Staut Katarina, fotografinja, Bleiweisova 35, 500 lir globe; Marolt Ivan, gostilničar, Vidovdanska 24, 2000 lir globe in 20 dni zaprtje obrata; Bric Leopold, krojač, Bleiweisova cesta 96, 500 lir globe.

Za nakup tekstilij brez točk: Jernejčič Stane, stanujoč na Vrhniki, globa 300 lir. — **Za skrivno klanje živine:** Mehle Ana, Ponova vas, 500 lir globe in zaplenitev blaga; Boh Jožef, Stranska vas, 1000 lir globe; Kržič Ivan, Rakitna, 100 lir globe; Rode Franc, Devica Marija v Polju, 500 lir globe in zaplemba blaga. — **Za nedovoljen nakup in prevoz živil:** Turk Lojze, Višnja gora, 50 lir globe in zaplenitev blaga; Zavodnik Stanislava, Ljubljana, 150 lir globe in zaplenitev blaga. — **Za nedovoljeno povišanje cen:** Drašler Karol, Vrhnika, 500 lir globe. — **Za neredno mletje žita:** Jamšek Ivan, Zg. Kašelj, 100 lir globe in zaplenitev blaga; Martinčič Franc, Grosuplje, 50 lir globe in zaplenitev blaga; Mehle Ana, Grosuplje, 50 lir globe; Cunder Luka, Tomačevo, 100 lir globe in zaplenitev blaga; Peterca Ivan, Devica Marija v Polju, 100 lir globe in zaplenitev blaga; Srakar Ivan, Tomačevo, 100 lir globe in zaplenitev blaga. — **Za nedovoljen nakup surovih kož:** Kuhar Josipina, Devica Marija v Polju, 50 lir globe in zaplenitev blaga.

Okrajno glavarstvo v Novem mestu je izreklo naslednje kazni: **Za skrivno klanje in prodajo mesa na prepovedan dan in po zvišani ceni:** Saje Franc, mesar, Bršljin 17, občina Prečna, 1.500 lir globe in zaplenitev blaga. — **Za skrivno klanje:** Bambič Josipina, kmetica, Št. Jernej 8, 150 lir globe in zaplenitev blaga.

Okrajno glavarstvo v Logatcu je meseca januarja izreklo naslednje kazni: **Za nedovoljeno povišanje cen:** Kunc Franc, Gor. Logatec 54, 500 lir globe, 16 lir takse. — **Za prevoz krompirja brez predpisanega dovoljenja:** Meze Viljem, Logatec, 100 lir globe, 16 lir takse in zaplenitev blaga.

•

Kazni za kršitve obrtnih predpisov. Urad za nadzorstvo cen pri Visokem komisariatu sporoča, da je mestno poglavarstvo v Ljubljani izreklo naslednje kazni za kršilce predpisov zakona o obrtih: Florjanc Jožef, Topniška 14, je bil kaznovan na 1600 lir globe. Ercegovič Marjan, Medvedova 20, je bil kaznovan na 1132 lir globe in takse ter zaprtje obrata.

DALE CARNEGIE 11

Kako si pridobiš prijateljev

P. S. Pismu je priloženo sporočilo, ki Vas utegne zanimati in ga boste brez dvoma poslali Vaši radijski postaji.

Z odličnim spoštovanjem
G. Blank,
odsek za radio.

(Vendar nekaj, kar utegne človeka zanimati! Toda zakaj nisi takoj začel na ta način svojega pisma? Človek, ki se je drznil pisati take bedastoče, ne rabi nobenega odgovora, pač pa pošteno količino joda v svojo tiroidno žlezo.)

Navajamo pismo, ki ga je napisal ravnatelj velikega spedicijskega podjetja šefu neke velike tovarne.

Kakšen uspeh je imelo to pismo? Berite ga in boste takoj spoznali.

Gospod Edvard Zerega!

Dela v našem skladišču zelo ovira popoldansko iztovarjanje večine blaga. To stanje povzroča zastoj pri delu ter s tem tudi zastoj v odpošiljanju. Pričakujemo torej Vašega sodelovanja, da se izognemo škodljivim učinkom, ki nam jih povzroča prepozno pošiljanje blaga. Prosimo Vas zato, da nam pošiljate blago še dopoldne. Tako boste dosegli takojšnje raztovorjenje Vaših vagonov in Vaše pošiljatve bodo gotovo takoj šle na določen naslov.

Z odličnim spoštovanjem
Janez Svetilnik.

Ko je gospod Zerega prebral to pismo, mi ga je poslal s sledečimi pripombami: »To pismo je imelo popolnoma nasproten učinek, kakor si ga je želel odpošiljatelj. Najprej opisuje težave v blagovnem skladišču, kar nas prav nič ne zanima. Potem se pa poteguje za naše sodelovanje, ne da bi pomislil, ali nam bo to sodelovanje v breme. Nazadnje pa nas zagotavlja, da bodo naši vagoni takoj raztovorjeni in blago odposlano. Z drugimi besedami, edina stvar, ki bi nas lahko zanimala, je zadnja. Ton pisma pa je tak, da lahko vzbudi v nas bolj nasprotstvo kakor pa sodelovanje.«

Pa poglejmo, kako bi isto pismo mogli napisati na bolj primeren način. Važno pri tem je vedno to, da gledamo stvar ne samo s svojega, temveč tudi s tujega stališča.

Cenjeni gospod Zerega!

Vaše podjetje je naš klijent že 14 let. Hvaležni smo Vam, da ste nam šli vedno na roko in bomo storili vse, da Vas zadovoljimo ob vsaki priliki. Žal Vam pa moramo sporočiti, da Vam ne bomo mogli uspešno ustreči, če nam boste še pošiljali blago pozno popoldne. Drugi klijenti nam povzročajo zastoj v raztovarjanju, tako da Vaših vagonov ne moremo takoj raztovoriti. Da se izognemo tej zamudi, bi nam morali blago poslati že dopoldne. Na ta način bi ga takoj raztovorili, in naši uslužbenci bi lahko šli hitreje domov uživat odlične makarone, ki jih Vi izdelujete.

Prosim Vas pa, da tega pisma ne smatrate kot nekakšno pritožbo. Tudi ne mislite, da Vam hočem dati nasvetov glede uprave v vodstvu Vašega podjetja. Edino, kar me je k temu nagnilo, je želja, da bi Vam čim hitreje ustregel. Bodite pa prepričani, da Vas bomo na en ali drug način kar najbolje zadovoljili. Vem, da ste zelo zaposleni, in zato Vas prosim, da si ne bi jemali časa in nam odgovarjali na to pismo.

Z odličnim spoštovanjem
Jošt Breznožnik.

Tisočem trgovcem gredo danes narobe njihovi posli. In zakaj? Zato, ker mislijo samo na svoje koristi, ne mislijo pa, kako bi s svojim blagom ter s svojimi izdelki mogli pomagati nam, odjemalcem, kako bi vsaj deloma ustregli našim željam. Če bi se po tem ravnali, bi gotovo njihova trgovina zacvetela, kajti imeli bi vse polno odjemalcev.

Koliko je takih, ki se nikoli ne potrudijo, da bi se vživeli v stališče drugih! Nekoč sem vprašal človeka, ki je že več let živel v mojem okraju, ali je moja hišica zgrajena z armiranim betonom, ali pa z votlo opeko. Odgovoril je, da ne ve, da pa lahko vpraša to in to družbo. (To sem vedel tudi jaz!) Dan za tem sem prejel pismo. Ali mi je mogoče poslal zaželeno obvestilo? Kaj še! Ponovil je to, kar mi je bil že povedal, na koncu pa se je ponudil, da mi bo oskrbel zavarovanje. Mož torej ni hotel pomagati meni, temveč le sebi.

Tudi drugi poklici niso nič boljši. Pred leti sem se oglasil pri znanem specialistu za bolezni v grlu in nosu. Še preden se je začel zanimati za mojo bolezen, me je vprašal, kdo sem in kaj delam. Bilo je očitno, da se ni zanimal za mojo bolezen, temveč ga je zanimalo predvsem to, koliko honorarja bo moral zahtevati od mene. Ni bil njegov namen ta, da mi pomaga, temveč da izve, koliko more iz mene izsiliti. Izid vsega je bil, da mu nisem dal niti ficka, kajti ogorčen sem odšel.

Svet je poln podobnih dobičkarjev in egoistov. Redki posamezniki, ki skušajo z globoko zajetim altruizmom pomagati drugim, imajo ogromno prednost nad maso. Young pravi: »Tem ljudem ni treba nikoli skrbeti za svojo bodočnost.«

Boj za bagdadsko železnico

Ko so se Angleži pripravljali na vojno v južni Afriki, se je na Bližnjem vzhodu kuhalo še nekaj važnejšega.* Turški sultan je dne 25. novembra 1899 podpisal predhodni sporazum, ki je nemški družbi dajal pravico zgraditi železnico od Bagdada do Basore ob Perzijskem zalivu. Ta koncesija je bila sad desetletne politike, ki je načela popolnoma novo dobo v evropski politiki. Razvoj nemškega delovanja v turškem cesarstvu je bil tak, da je to vprašanje postalo eno glavnih spornih vprašanj v evropski politiki. To vprašanje je usodno vplivalo na zveze med Nemčijo na eni strani in Anglijo ter Rusijo na drugi strani. Zato bi bilo na mestu poseči nekoliko nazaj, da bi se moglo jasno ugotoviti, kako je prišlo do sporazuma med Turčijo in Nemčijo in do podelitve železniške koncesije ob Perzijskem zalivu.

Lahko se reče, da so se za načrte zgraditve železnice v Bagdad začeli zanimati že v dobi pred krimsko vojno, to je pred letom 1853. Angleži so se namreč vedno zelo zanimali za svoje prometne zveze z Indijo in so leta 1930. poslali izredno spretnega častnika polkovnika Chesneya na Bližnji vzhod, da bi proučil tek reke Evfrat in ugotovil, če je reka plovna. Chesney je izdelal zelo ugodno poročilo in član njegove odprave kapitan Lynch je začel v naslednjem desetletju s paroplovbo po Evfratu od Perzijskega zaliva do Bagdada. V tistem času je bila Evropa vsa navdušena za gradnjo železnic in zato se ni prav nič čuditi, če so se v Londonu porajali najbolj fantastični načrti o tem, kako naj se razvijajo prometne mreže na Bližnjem vzhodu; cilj teh načrtov pa je bil odpreti ves Bližnji vzhod angleški trgovini. V letu 1842. je William Pare, zastopnik Sevilskih železarn v Dublinu, predložil načrt za zgradbo železniške proge od Calaisa čez vso Evropo v Carigrad, od Carigrada pa naprej v Kalkuto v Indiji in od Kalkute v glavno mesto Peking na Kitajskem. Naslednjega leta je Aleksander Campbell v imenu angleške indijske družbe predlagal zgraditev železniške proge, ki bi vezala Ostende v Belgiji s Carigradom, in sicer čez Dunaj in Beograd, iz Carigrada pa bi šla čez Malo Azijo v Alep, ob Evfratu prišla do Perzijske obale in šla nato naprej v Caraci ter v Kalkuto v Indiji. Podoben načrt je leta 1851. predlagal James T. Thomson ter po večletnem trudu in naporu dosegel pristanek turške vlade ter pristanek angleške vlade.

Po končan krimski vojni je te načrte povzel William P. Andrew, predsednik sindske železniške družbe, ki je skupaj s Chesneyem sestavil skromnejši načrt zgraditve železniške proge od Selefkeha ob zalivu Aleksandrete do Jaberja ob gornjem Evfratu. Ta proga bi bila dolga nekaj nad sto kilometrov ter bi vodila samo do plovne točke na Evfratu, vendar pa je bil že napravljen načrt, ki bi to progo podaljšal do Bagdada in Basore, kjer so pristajali tudi veliki parniki. Ustanovljena je bila evfratska železniška družba in lord Stratford je dosegel, da je turška vlada dala šestodstotno obrestno poroštvo. Turška vlada je bila tedaj sploh zelo navdušena za vse investicije tujega kapitala v Turčiji. Andrew sam je v Angliji vodil veliko gonjo v tej smeri ter povsod podčrtaval koristi, ki bi jih prinašala takšna železniška zveza skozi Turčijo, ker bi vključila v svetovno trgovino bogata ozemlja v Mezopotamiji. Anglija pa bi iz take železniške zveze imela tudi strateške koristi, ker bi to bila prometna žila, ki bi po suhem vezala Indijo z Anglijo. V posebni knjigi je Andrew izražal veliko nezaupanje v ruske namene proti Armeniji in Perziji ter je pisal, da je treba te ruske načrte vsekakor preprečiti.

Vendar pa se njegovi načrti niso posrečili, ker je bil proti njim angleški zunanji minister lord Palmerston, najbrž iz ozirov do francoskega cesarja Napoleona III. Andrewovi načrti niso dobili poroštva angleške vlade, turška vlada pa je ta poroštva stavila kot predpogoj.

Nato niso več obravnavali načrtov o azijskih železnicah do leta 1871., dasi so v letu 1856. in 1863. angleške družbe prejele koncesijo za zgraditev železniške proge iz Smirne v Aidin in Kasabo. Misel na železniško progo ob obali Sirije je pokopal odlični avstrijski inženir Wilhelm von Pressel, ki je podal izčrpno poročilo turškemu sultanu v letu 1874. Pressel je sultanu predlagal železniško mrežo, ki bi skupno znašala 6000 kilometrov. Glavna proga bi šla iz Carigrada v Bagdad in Basoro, in sicer čez Ankaro, Diarbekir in Mosul s stranskimi progami v Eskišer, Cutajo, Konijo in druge kraje. Pressel je bil namreč mnenja, da bi železnica čez Sirijo šla po sami puščavi in ne bi imela dovolj dohodkov. Po njegovem mnenju bi proga bolj na severu, in sicer čez Anatolijo donašala več, ker bi šla po rodovitnih pokrajinah, ki so še bile povrh sposobne za kolonizacijo. Inženir je predlagal, da naj turška vlada vzdolž proge naseli dva milijona Nemcev, ki bi organizirali gospodarski razmah vseh dežela ob progi.

Lahko pa se reče, da sultan ni bil ravno preveč navdušen za naseljevanje v taki meri, vendar pa je načrt inženirja Pressla pozneje postal temelj za razvoj železniške mreže v Turčiji. Takoj so začeli z deli za prvi odsek proge od bosporske obale do Isnina. Komaj pa je bil ta odsek železniške proge zgrajen, je že bil prepuščen angleški družbi v izkoriščanje. Kmalu nato, ko je Pressel sestavil svoje predloge, je angleška vlada izrazila, da se znova zelo zanima za železniško zvezo z Indijo. Dela za Sueški kanal so bila končana, ker pa je bil ta kanal tedaj še francosko podjetje, so številni Angleži menili, da mora imeti Anglija prometno zvezo z Indijo, ki bo popolnoma pod angleškim nadzorstvom. V Londonu so imenovali parlamentarni odbor, ki je imel za nalogo, da prouči železniško mrežo med Sredozemskim morjem, Črnim morjem, Perzijskim zalivom in o tem poroča angleški vladi. Odbor je zaslišal mnogo strokovnjakov in proučil mnogo predlogov in je nazadnje predlagal železniško zvezo iz Aleksandrete ali Selefkeha v Bagdad, Basoro in Kuvei. Odbor je ugotovil, da bi zveza ob Evfratu bila najprimernejša za hitro pošiljanje čet v Indijo. Ta železniška proga pa bi prav tako zaprla in preprečila sleherni poskus ruskega prodiranja proti Perzijskemu zalivu. Ta železniška zveza bi prinašala ogromne trgovske koristi Angliji in Indiji. Odbor pa je tudi podčrtal, da ni računati na kakšne velike dohodke takoj v začetku in bi za prvo dobo angleška vlada morala dajati velika poroštva. Toda vlada je ta poroštva v letu 1872. prav tako odklonila, kakor jih je odklonila v letu 1857. (Dalje.)

* Iz knjige Langer: La diplomazia dell'imperialismo. — FSPI, Milano.

Urice v družbi Prešernove muze

Kadar grem mimo Prešernovega spomenika, si ga ogledam od nog do glave. Tudi na muzo vržem oko, saj je muza simbol vseh lepih umetnosti in lepih navdihov. Onega dne me je zamikalo, da bi se z njo pogovarjal. Marsikaj novega bi ji imel povedati, nemi revici na spomeniku, in marsikaj bi jo rad vprašal. Ali me pozna? Kako me ne bi poznala! Že nekaj let se ukvarjam s peresom in vsakikrat jo milo pogledam, kadar grem mimo. Vzel sem v roke šop izrezkov svoje prve povesti, si nadel na glavo najboljši klobuk in se postavil pred Prešernov spomenik. Namignil sem ji z glavo in ji s prstom pokazal na legitimacijo v rokah.

Nenadno se je ozrla name in se nasmehnila. »Pozna me!« mi je odleglo. Pomignil sem ji in ji dal vedeti, da bi rad z njo na sprehod. In pomislite, zdrknila je po črnem marmorju in mi skočila v naročje. Presenečenje je bilo tako veliko, da sem ji pozabil povedati svoje ime. Prvi vtis je bil, da mi je hvaležna, da sem se je spomnil. Z otožnimi očmi me je pogledala, njeni udje pa so bili tako premrzli in okorni, da sem ji moral ponuditi roko. Krenila sva proti trnovski cerkvi, kjer se je začela v velikem tednu, pred dolgimi, dolgimi leti srčna tragedija njenega varovanca.

Do sape pa sem prišel šele v Zvezdi.

»Ti je všeč, sestrica?« sem jo vprašal in ji pokazal prostrani Kongresni trg.

»Žal mi je starih kostanjev, toda zelo všeč mi je.« Njen glas je bil hripav, saj že tako dolgo ni govorila.

»Glej, tule je Filharmonična družba, na vogalu pa prodajalna Glasbene Matice. Ljudje imajo radi njene koncerte. To so ljubitelji glasbe, ki se gnetejo za vstopnice.«

»Že od nekdaj so Ljubljančani ljubili petje.«

»Ne, draga moja, sedaj gre za simfonične koncerte!«

»Ah, kako rada bi jih slišala!« je spregovorila z glasom, ki je postajal že vedrejši.

»Tole je univerzitetna palača!« Moja lepa spremljevalka je samo pokimala in se še ozirala nazaj proti uršulinski cerkvi in v drugo stran proti Gradu. V očeh sem ji bral, da jo vežejo mnogoteri spomini na trg, kjer je nekdaj posedala v senci kostanjev.

Od daleč je zagledala palačo univerzitetne knjižnice. »Lepa, nova palača!« je vzkliknila. Toda vrsta spomenikov, ki stoji pred šolo Glasbene Matice, je pritegnila njeno pozornost drugam. Ko sem ji razlagal, da gre za skromne spomenike Adamiču, Jenku, Sattnerju, Gallusu, Hubadu, Foersterju in drugim, mi je povedala, da je srečna, ko vidi, da Ljubljana časti svoje glasbene umetnike vsaj po smrti.

»Vidiš, to je hram naše književnosti in to je spomenik dr. Ivanu Prijatelju,« sem ji razlagal naprej. Pred univerzitetno knjižnico je dolgo postala in si ogledovala vse podrobnosti. Podrobno me je začela spraševati, kdo jo je gradil, kdaj so jo postavili in če je tudi notri lepo urejena.

»Sestrica, vredna je, da si jo ogledaš!«

Pospešila je korak in že sva se vzpenjala po bogatem stopnišču proti veliki študijski dvorani. Tam je sedelo okrog sto oseb, večinoma mladih; vse je bilo tiho, vsakdo je prebiral delo, ki ga je imel pred seboj na mizi. Hotel sem jo voditi po dvorani, da bi ji pokazal, kaj vse lahko dobijo ljudje v tej knjižnici, prijela pa me je za roko in mi rekla, da ne bi hotela motiti.

»Vsako knjigo lahko dobiš tu?« me je šepetaje vprašala.

»Vsako knjigo in vsak časopis; se hočeš prepričati?«

Spomnil sem se, da potrebujem podatkov o življenju pohorskih drvarjev za nadaljevanje nekega svojega dela. Stopila sva h knjižničarju in začela brskati po kartoteki avtorjev. Potem sem izpolnil obrazec Koprivnik: Pohorje itd. in čez dve, tri minute sva že imela knjigo v rokah. Celo domov sva jo smela vzeti.

»Te poznajo?« me je vprašala.

»Ne, samo zaupajo mi.«

»Glej, da jo boš pravočasno vrnil!« mi je rekla s svojim nežnim glasom.

»Dan prej jo bom vrnil, kot sem zapisal na litku.«

»Kriminalec št. 10.434«

Spopolnitev slike »tovariša Tita«, vrhovnega komandanta partizanov na Balkanu

V »Slovencu« z dne 9. marca smo objavili po zagrebškem nemškem listu »Neue Ordnung« podatke o vrhovnem partizanskem poveljniku Titu, ki s tem izmišljenim vzdevkom samo prikriva svoje pravo ime Jožef Broz. Sedaj smo dobili na razpolago še ostalo hrvatsko časopisje, ki o tem važnem odkritju poroča še obširneje in tako spopolnjuje sliko čisto navadnega kriminalca, razbojnika in roparja, ki si ga je izbrala Moskva za svojega vrhovnega rablja za bivše jugoslovansko področje.

Omenili smo že, da je bil zloglasni Jožef Broz rojen dne 6. marca 1892 v Kumanovcu, občina Zagorska sela v okraju Klanjec ob Sotli, kamor je še sedaj pristojen. Hrvatsko časopisje sedaj odkriva, da je Broz že kot otrok v ljudski šoli kazal vse znake mladostnega pokvarjenca. Med svojimi součenci je nastopal kot oblastnež drzno in surovo ter je bil na glasu kot nevaren pretepač. Dva svoja mladostna tovariša je ob neki priliki tako pretepel, da sta ostala za vedno pohabljenca.

Ko je bil Broz, sedanji Tito, star osem let, je prvič prišel v navzkrižje s postavo. Vlomil je v stanovanje domačega učitelja in v župnišče ter ju okradel. Ukradene stvari je takoj prodal. Tako je Jožef Broz stopil na kriminalno pot ter ji je potem ostal zvest vse do današnjih dni. S svojim početjem in nepoboljšljivostjo je staršem delal samo žalost. Zastonj se je trudila mati, da bi ga spravila nazaj na pravo pot. Zastonj da je rotil oče, naj se poboljša. Fant je ostal trmast in nedostopen za vsak nasvet. Da bi v bodoče sploh več ne čul stalnih očitkov svoje matere in očeta, se je »osamosvojil« in je enostavno pobegnil od doma. Predal se je cesti in ulici in se pričel klatiti po svetu. Bolj, kakor s ključavničarstvom, katerega se je hotel izučiti, se je bavil s tihotapstvom, tatvino, ropom in nasiljem. Zaradi teh zločinov in prestopkov, je imel stalno posla z oblastmi in je tako postal znanec raznih zaporov. Toda pri tem je imel tudi srečo. Vedno se je znal nekako »izmazati«, tako, da ga oblast nikdar ni mogla prav prijeti in spraviti na varno, da bi bil v bodoče neškodljiv za človeško družbo. Tako je bilo tudi leta 1928, ko je izropal neko cerkev. Tudi tokrat ga je oblast kmalu izsledila, toda kmalu je bila objavljena amnestija, ki je zajela tudi tega pokvarjenca. In je bil zopet prost. Toda kot nevaren zločinec in ropar je tedaj le prišel v kartoteko kriminalcev zagrebškega policijskega ravnateljstva ter je kot tak dobil številko 10.434.

Slika »Tovariša Tita«, kakor jo je imela spravljeno zagrebška policija, oddelek za kriminalce.

To leto je v Brozovem življenju nastal preobrat. Kar naenkrat je začutil v sebi tudi »politične zmožnosti«. Pričel je nastopati tudi politično ter je pri tem spretno izkoriščal svoje bogate izkušnje iz podzemlja. V službi komunistične stranke se je tedaj pričel udejstvovati pod raznimi izmišljenimi imeni in prevarami. Kot tak je pričel delovati najprej v krajevnem odboru komunistične stranke, zatem v mestnem odboru, dokler ni bil meseca decembra leta 1934 izvoljen na tajnem kongresu komunistične stranke biv. Jugoslavije za člana Osrednjega odbora te stranke. Do tega časa se je posrečilo tako njemu, kakor tudi njegovim predpostavljenim, zakriti in zabrisati vse sledove njegove kriminalne preteklosti. Osrednji odbor komunistične stranke, kakor tudi Polit biro, sta imela najprej svoje sedež na Dunaju, pozneje v Pragi in končno od januarja meseca 1937 v Parizu. V vseh teh mestih je bil tudi Broz in se je v njih tudi komunistično udejstvoval. Med tem časom, kakor tudi že prej, je bil večkrat poslan v Moskvo, kjer je obiskoval teroristične tečaje. V Moskvi je ostal trajno kot član zastopstva komunistične stranke biv. Jugoslavije skupno z judom Fleischerjem. Zaradi svojih kriminalnih in terorističnih sposobnosti, si je Broz kmalu pridobil zaupanje vodilnih članov Kominterne, ki ga je uporabila za svoje cilje tudi v rdeči Španiji, odkoder je pod izmišljenim imenom poslal spomenico Zvezi narodov v korist »zakonite španske vlade«. Kakor že omenjeno je leta 1938 pričel nastopati kot češki inženir Tomanek. V tem času mu je tajništvo Kominterne zaupalo preosnovo komunistične stranke v bivši Jugoslaviji, kjer je ta stranka že bila pričela razpadati. Po izbruhu vojne leta 1941, se je po razpadu biv. Jugoslavije Broz prelevil iz Tomaneka v Tita ter je pod tem imenom pričel najprej nastopati v Srbiji, nato pa v Bosni.

Kot čisto navaden ropar, izsiljevalec in terorist je z vseh krajev, kjer se je mudil s svojim enakovrednim »štabom« dajal navodila in povelja svojim podrejenim morilcem, za pokolj nedolžnih ljudi in za požiganje in izropanje posameznih vasi in krajev in za ustanavljanje komunističnih republik na bivšem jugoslovanskem področju.

Pred ustanovitvijo časnikarskega sindikata

V petek, dne 5. marca t. l. se je sestal odbor Novinarskega društva v Ljubljani, ki je včlanjeno v Zvezi svobodnih poklicev in umetnikov. Seji so prisostvovali tudi predsednik Pokrajinske zveze svobodnih poklicev in umetnikov inž. Milko Pikrmajer in sindikalni strokovnjak comm. Aleksander Nicotera. Namen seje je bil obravnavati nova sindikalna pravila. Seji so prisostvovali vsi člani odbora. Predsednik društva, glavni urednik »Slovenca« Ruda Jurčec je ob otvoritvi seje prisrčno pozdravil prisotnega predsednika Zveze in sindikalnega strokovnjaka, katerim se je zahvalil za njihova prizadevanja tako v korist organizacije zveze kot v korist posameznih včlanjenih sindikatov. V zahvali je predsednik Zveze s svoje strani pozdravil sindikat časnikarjev, ki se ustanavlja, podčrtajoč važnost časnikarjev za javno življenje ter je izrekel željo, da bi v sporazumu z Zvezo in sindikalnim strokovnjakom izkoriščajoč polno zagotovljeno avtonomijo, stvorili zdravo in solidno organizacijo, ki bo skrbno pazila na varstvo njihovih interesov. Tudi sindikalni strokovnjak je posvetil tople besede simpatije in voščil pripadnikom novinarske organizacije, s katerimi se čuti tudi sam kot poklicni časnikar zvezan v skupnih strokovnih interesih. Pojasnjujoč sindikalno ureditev in pomen strokovnega seznama časnikarjev, je dal razna tozadevna pojasnila in tudi odgovarjal na razna vprašanja navzočih. Potem ko so bila sporazumno obravnavana podrobno vse vprašanja, je bilo sklenjeno izdelati v smislu razprave pravila in jih predložiti Visokemu komisarju v odobritev in objavo. Nato pa bo sklicana skupščina članov za formalno ustanovitev sindikata.

X. simfonični koncert

Ljubljana, 10. marca.

Danes se je začela predprodaja vstopnic za X. simfonični koncert. Že precej časa pred odprtjem lokala Glasbene Matice se je okrog poslopja nabrala lepa vrsta ljudi, ki so potrpežljivo čakali, da pridejo na vrsto. Zdaj je tudi prodaja vstopnic primerneje urejena, tako da dobite največ štiri sedeže ali pa eno stojišče. S tem so v veliki meri odpravljene nerednosti, ki so jih povzročali ne preveč socialno čuteči, a trgovsko nadarjeni posamezniki, ki so pokupili izdatno število vstopnic in jih nato kot redkost prodajali po višjih cenah. Seveda je glasbenega užitka željno občinstvo žrtvovalo za vstopnico tudi malo več, da je le lahko prisostvovalo koncertu. A vsakomur ni bilo mogoče nabaviti si tako samovoljno podraženih vstopnic. Ti so ostali na cedilu in so si doma le v skromni obliki in medlih podobah ustvarili resno razpoloženje na ljudskem koncertu.

SPORT

O načrtih atletov

Načelnik lahkoatletske zveze v Berlinu je izdelal podroben načrt dela za bodočo sezono. Iz tega načrta posnemamo, da bodo gojila atletska društva v mesecu marcu množične gozdne teke in tekmovanja v štafetnih tekih čez drn in strn.

Dne 9. maja bodo slovesno otvorili po vsej državi letošnjo tekmovalno sezono na igriščih. Množične štafetne tekme skozi mesta bodo priredili 30. maja, v ostalem pa priporoča načelnik atletske zveze dr. Ritter von Halt manjša interna klubska tekmovanja med tednom. Vsakih 14 dni naj bi bile na vrsti tudi večje prireditve krajevnega značaja.

Velika pozornost bo posvečena tudi v bodoči sezoni popularnemu tekmovanju za nemško klubsko prvenstvo. Pravila za to prvenstvo so spremenili tako, da bodo tekmovala društva ne glede na oddaljenost med seboj vsako v svojem kraju, potem pa bodo računali točke in primerjali uspehe. Na ta način bodo lahko prirejali tudi medmestne dvoboje. Najvažnejše prireditve letošnje sezone pa bodo pokrajinska prvenstva, katera bodo skušali na moč dobro organizirati.

Tudi nemški telovadci so že objavili spored letošnjih prireditev. Poleg okrožnih tekmovanj bodo priredili tudi nekakšna družinska srečanja, pri katerih bo zastopano vsako društvo po štirih telovadcih, med katerimi mora biti po en naraščajnik, zastopnik članstva od 20. do 40. leta starosti ter še po dva člana in štiri članice. Tako obrazovane tekmovalske družine bodo nastopale namesto dosedanjih vrst.

•

Persson je bil hitrejši od Karlssona. Nedavno smo poročali o prvem delu švedskega smuškega prvenstva. Nedavno so se spet pomerili v smuškem teku na 15 km. Kazalo je že, da bo prišel izvrstni Karlsson do druge zmage, v zadnjem hipu pa ga je prehitel Persson in dosegel prvo mesto v teku na 15 km s časom 1 ure 8 min. Karlsson je zaostal za 17 sekund, Baeckstroem pa je bil tretji.

Alie Stijl je nastopila nedavno na plavalnih tekmah v Gladbachu in zmagala na 100 m prosto z mednarodno znamko 1 min. 11.1 sek. Drugo mesto je dosegla Lohmarjeva z 1 min. 15.2 sek. Nizozemka Stijlova se je sijajno držala tudi v plavanju na 400 m prosto.

Mesto Tokio veliko žrtvuje za telesno vzgojo svojih mladih meščanov. Letos bodo organizirali v okolici Tokia 46 športnih taborišč, v katera bodo sprejemali moško mladino od 15. do 20. leta starosti. Vsako leto naj bi se v teh taboriščih izurilo po 20.000 mladih športnikov v vseh najvažnejših panogah. Mestna občina je odobrila v ta namen podporo 3,600.000 yenov.

»Surovine«

Vsako jutro pet minut pred osmo moreš srečati blizu trimostovja elegantnega gospoda, ki z aktovko v roki lahnih korakov hiti v pisarno. Že prvi videz ti razodene, da je to nad vse vljuden gospod. Skrbno oblečen, nikjer nobenega madeža, nobenih kričečih barv, skratka, gentleman. Če rečeš, da je to le zunanjost, se gotovo motiš. Zunanjost tega gospoda je le nekak izraz notranjega razpoloženja. Poznam ga namreč od bliže in vem, da bolj vljudnega in bolj ljubeznivega človeka težko najdeš. Če še tako brskam po svojem spominu, se ne morem spomniti, kdaj bi mi rekel žal besedo, čeprav sem mu za to dal že neštetokrat priliko. Ne smete si misliti, da je ta gospod kakšen čudak. Nasprotno, rekli bi, da je čisto navaden, povprečen človek. Toda v vsej svoji vsakdanjosti se vedno odlikuje po izbranem, vljudnem vedenju, kar mu daje veličino in ga iz te povprečnosti visoko dviga. Saj gre v gostilno prav tako kakor jaz. Pa kljub temu je med njim ter med recimo kakim »morivcem« ljubljanskih kavarniških omizij velikanska razlika. Od njegove družbe greš nekako poboljšan in kar nekam razpoložen za dobre sklepe, dočim te »morivske« surovine oropajo vsake moralne moči in ti potisnejo tvoje razpoloženje ob tla.

Ko torej srečavam tega gospoda, vselej vzdihnem: ko bi bili vsi taki, potem bi bilo polovico gorja manj na svetu. Morda mu je vse to vrojeno. Pa vendar! Značajne lastnosti se pridobivajo. Ne rečemo, da so vsi Ljubljančani surovine. Res pa je tudi, da so »ljubljanske surovine« daleč naokrog priznane. Cvetke, ki jih lahko slišiš ali drugače doživiš v ljubljanskih družbah, poganjajo malokje tako bujno in pestro. Nekateri pravijo temu duhovitost, naši prastarši so temu rekli neotesanost, starši so to poimenovali pomanjkanje srčne kulture, mi sinovi pa temu rodu prvimo »govedo«.

Toda nikakor ne mislite, da tega izraza pravilno ne pojmujemo. Nekateri gospodje slove po svoji vnemi za srčno kulturo, nikjer ne opuste prilike, da se ne bi zanjo prizadevali in jo širili na vseh področjih javnega življenja, toda žal le — z besedo. Ti apostoli srčne kulture so v dejanju ravna taka »goveda«, kakor jih lahko vidiš toliko in toliko dan na dan. Poznamo gospode, ki letajo od ustanove do ustanove, od odbora do odbora, dopovedujejo, da je treba začeti gonjo za dvig morale, sami pa uro za uro zmerjajo desno in levo, se brez ozira zaletavajo v svoje najožje sodelavce in nato po vseh pravilih psihologije ostanejo v svojem delu — osamljeni.

Seveda je to samo en izsek iz polnega kroga srčne surovosti, ki ljudem greni po nepotrebnem življenje. To je surovost iz poglavja lepega vedenja. Je pa še druga, notranja surovost, ki je toliko hujša. Ljudi, ki grešo s to surovostjo, moreš srečavati na vsakem oglu, na vsakem križpotju, za omizji boljših kavarn, in ne moreš slutiti, da se za brezhibno priučenimi kretnjami, leksikonsko izbranim govorjenjem ter teatersko preštudiranim nasmeškom skriva zahrbtnost, grda sebičnost in katerikrat celo bleda škodoželjnost. Velikokrat se zgodi, da kdo izmed teh elegantno napravljenih gospodov ne more zdržati na sebi obleke svetohlinstva in se ti takrat, kadar bi najmanj pričakoval, razgali v vsej svoji surovosti. Eden te prav surovo oslepari v poslovnih zadevah, drug ti pod videzom bleščečega altruizma in lastne življenjske stiske ponuja ugodnosti za ceno protiusluge, a te pri tem »prinese okrog« tako surovo in nesramno, da še dolgo zatem ne verjameš, ali je bilo kaj takega mogoče.

Gospodje, ki oznanjajo povsod srčno kulturo, bi ob teh besedah zastrmeli: »Ali so res taki ljudje v naši družbi?« Mislijo namreč, da je surovost edino v tem, če se trikrat na dan pridušaš in šestkrat hudiča prekolneš. Stavim pa, da ne vidijo stokrat hujših surovin, zares življenjskih surovin, ki posegajo s svojim nečastnim in surovim delovanjem v tvoje lastne življenjske interese in grenijo družbi življenje v korenini. Brez dvoma bi bilo na zemlji za polovico lepše in prijetnejše, če teh surovin ne bi bilo na svetu.

Končno pa tudi tukaj velja: česar ne želiš, da bi storili tebi, ne stori ti drugim. Pereat surovina!

KULTURNI OBZORNIK

Satira na povojno slovaško demokracijo

Slovenčeva knjižnica je v zv. 43. priobčila v lepem prevodu *prof. Viktorja Smoleja*, našega največjega posredovalca slovaške književnosti in kulture, eno izmed najbolj znanih del povojne slovaške književnosti, *Jesenskega* satirični roman *»Demokrati«*. Po Vajanskem (Leteče sence), Kukučinu (Dom na bregu), Urbanu (Živi bič), nekaj dramah (Stodola: Svetopolk) ter nekaterih pesmi v prevodih gospe Smolejeve (Dejanje), smo zdaj dobili zopet pomembno delo iz slovaške moderne književnosti, ki ga moramo biti veseli, katero bomo z užitkom prebirali ter se ob njem zamislili v polpretekle čase in njega napake. S tem prevodom smo dobili zopet nov pogled na slovaško književnost, ki jo je v celoti razgrnil prevajalec v kratkem *uvodu* ter jo uspešno primerjal z našo po notranji podobnosti. Tu je na kratko predstavljen tudi pisatelj *Jesenský*, ki je do upokojitve l. 1935. bil visok državni uradnik na Slovaškem, druga oseba v Bratislavi (podpredsednik Krajinskega urada), prej pa je bil veliki župan v Trenčinu, še prej pa odvetnik. V prejšnji vojni je bil ruski ujetnik ter slovaški legionar, kar se odraža tudi v njegovem literarnem delu ter njegovih pesmih. Jesenský je namreč tudi odličen pesnik. V glavnem pa pisatelj iz meščanskega okolja z rahlo poanto satire in humorja. V tej svoji smeri pa je najbolj uspel z romanom *»Demokrati«* iz l. 1934., ki ga imamo sedaj pred seboj.

Jesenský je postavil zgodbo svoje satire v čas največjega propagiranja demokracije v eni najbolj demokratičnih držav v Evropi, ko se je vse narodno delo delilo v polno individualnih drobnosti, v same stranke in društva, in je popolna *enakost* bilo geslo demagogije. Da pokaže nesmisel popolne enakosti med ljudmi, si je Jesenský zamislil idealista dr. Landika, mladega komisarja politične uprave v Starem mestu ter ob njegovi ljubezni pokazal na stanovske razlike, na različna pojmovanja demokracije ter na izkoriščanje demokracije v politiki. Dr. Landik osnuje z meščanskim veljakom mesarjem Tolkošem društvo *»Enakost«*, toda že prvi večer se pokaže razpoka v društvu: Tolkoš mu izda, da ljubi kuharico Anico, toda poročiti z njo se ne more, ker je pač on ugleden meščan, ona pa samo kuharica. Da bi mu dr. Landik demonstriral svojo demokratičnost, se obveže, da bo on, doktor, en teden hodil z Anico ter tako dal zgled Tolkošu, da premaga v sebi nedemokratski stanovski predsodek. Zgodi se pa, da se dr. Landik zaljubi v kuharico, Tolkoš pa v ljubosumnosti začne ovajati svojega »tovariša« pri oblasti, da pride v velike neprilike in celo v disciplinsko preiskavo. In tu nam Jesenský pokaže vse instance demokratične uprave, posebno pa njih predstavnike, da vidimo, kakšna je demokratičnost v resnici. Posebno ostre pa so intervencije političnega značaja demokratičnih strank, v katerih samih so zopet razne kategorije vrednot osebnosti, tako o enakosti tudi tu ni sluha. Močno so karakterizirani ti predstavniki javnega življenja in uradniki ter se v njih kaže vsa moč Jesenskega peresa in opazovanja življenja iz svojega okolja (z jedko poanto omenja včasih tudi svoj položaj viceprezidenta), ki ga pozna do podrobnosti. Prevajalec primerja to moč karikiranja z Gogoljevo satiro, toda Jesenskega kritika ni tako ostra in pekoča, je bolj dobrodušno smehljajoča ter ne vidi krivde toliko v človeku, kakor v sistemu samem. Ves ta čas pa vidimo, kako se razrašča ljubezen dr. Landika do Anice, kako se ji oddaljuje in približuje, kako se odloča v sebi, da se poroči z njo, in kako ga ljudje obsojajo, kako dežujejo pritožbe nadenj od vseh strani, pa vse iz osebnih razlogov, ki nimajo nič zveze z njegovo krivdo in ljubeznijo. Kajti pri demokraciji je tako, da lahko vsak prime kamenček pa ga vrže z najvišjega predstavnika oblasti navzdol, da ubije podrejenega na dnu uradniške lestvice. Stvar pride do prezidenta, ki s široko uvidevnostjo odbije vse pritožbe. Videti je, da bo ljubezen prišla do svojega konca, kakor bi ga pri glasniku enakosti pričakovali. Tedaj pa prosi prezidenta za premestitev dr. Landika oni bankir, pri katerem je služila Anica, preden jo je zaradi Landika odpustil, pa bi hotel dobro kuharico nazaj, a Landika bi rad odstranil iz bližine. Prezident ugodi, dr. Landika pokliče v prezidealno pisarno, kjer se uveljavi takoj v satiričnem prizoru s pozdravnim govorom indijskemu kralju, ki še celo pokaže, kako malo je demokracije v svetu, ko ne spoštuje niti države, nad katero se čuti vzvišenega. Dr. Landik se seveda v novem okolju naveže na bogato hčerko bratislavskega odvetnika, ki jo je dobro poznal kot manj značajno dekle, a je videti, da bo njegova družica (denar!), dočim njegova idealna kuharica Anica zopet služi pri istem bankirju kot prej in hodi k istemu mesarju Tolkošu po meso. Ta pa se ne more odločiti, da bi jo zasnubil... Enakost je bankrotirala...

To je vsebina tega satiričnega romana o demokraciji, kakršno podobo je ta sistem dobil na Slovaškem zadnja leta pred usodnimi dogodki. Satira ni boleča in žgoča, je pa polna humorja ter resnice, kakšna je demokracija za kulisami. Že zgodba sama je živahno pisana in zelo življenjska, opis razmer in uradniškega, oziroma upravnega postopanja pa je podan tako živo in resnično, da bo roman zanimal vsakega resnega bralca, ki ga zanima javno življenje in njega ureditev.

Prevod sam je dober. Smolej je zopet napravil dobro delo tako slovaški književnosti kakor nam, da nam je posredoval poznanje tega zanimivega romana.

Oprema Beranekova je posrečena ter dobro karakterizira s svojimi tipi značaj dela ter njega poanto. ld.

•

Nova hrvatska knjiga o Slovaški. Hrvati se zelo zanimajo za Slovake. Že prej je dr. Andrić, največji pobornik prijateljstva do Slovakov, napisal posebne življenjepise Hlinke in Tisa, prevedel več romanov za Jeronimsko društvo ter slovnico in knjižne preglede, sedaj pa je postal predsednik posebnega Slovaško-hrvatskega društva v Zagrebu. V založbi in v okviru tega društva je zdaj izšla nova knjiga o Slovaški pod naslovom *»Slovaci i Slovaška«* (str. 46, stane 40 kun), ki jo je spisal na podlagi obiska na Slovaškem in strokovne literature *dr. Peršić*. Knjiga obravnava predvsem zemljepisno gospodarske razmere. Podrobneje opisuje geografski položaj, pomen rek in planin, potem gospodarske postavke Slovaške (gozdarstvo, industrija, živinoreja itd. itd.), ne ozira se pa na literarno kulturne razmere, kar je obdelano že v drugih knjigah. Tako je dr. Peršićeva knjiga pisana izrazito za gospodarstvenike ter ima namen služiti medsebojnim gospodarskim odnosom, trgovini in turistiki.

Drobne novice

Koledar

Četrtek, 11. sušca: Sofronij, škof; Krištof Mil., spoznavalec; Evlogij, škof in mučenec.

Petek, 12. sušca: Gregor I. Vel., papež in cerkveni učenik; kronanje Pija XII.

Novi grobovi

† Karol Lipovšek. V Ljubljani je umrl železniški uradnik v pokoju g. Karol Lipovšek. Na zadnji poti ga bodo pospremili v četrtek, 11. sušca ob štirih popoldne iz kapele sv. Jakoba na Žalah.

† Ivanka Možina. V Ljubljani je umrla soproga jetniškega paznika mati in gospa Ivana Možina. Blago mater bodo pokopali v petek, 12. sušca ob treh popoldne iz kapele sv. Krištofa na Žalah.

† Marija Pinterič. V Rožni dolini je umrla gospa Marija Pinterič. Rajnico bodo pospremili na zadnji poti v četrtek, 11. sušca iz hiše žalosti v Rožni dolini, Cesta VI št. 3 na pokopališče na Viču. Maša zadušnica bo v farni cerkvi na Viču 16. sušca ob pol devetih.

Naj vsem rajnim sveti večna Luč! Vsem njihovim dragim naše iskreno sožalje!

Smrt umnega gospodarja

Zadnjega februarja je umrl pri Sv. Roku pri Št. Vidu pri Stični ugledni posestnik in gospodar **Jereb Anton,** ki smo ga pospremili k zadnjemu počitku 2. marca. Rajni je v januarju dopolnil 76. leto. Rodil se je v Idriji in je že v mladih letih prišel službovat v Zadružno mlekarno k Sv. Roku. Kmalu si je kupil blizu Sv. Roka malo posestvo, si nato uredil svojo mlekarijo in pridno zbiral mleko pri bližnjih kmetih. Kasneje se je uveljavil kot spreten sadjar. Prvi je pomlajal stare jablane in prvi je z žično mrežo ogradil mlada drevesa in jih tako zavaroval pred zajcem. Tako je bil mnogim v okolici za zgled. Pred 30 leti je začel čebelariti in je tudi pri »muhah« imel obilo uspeha. Bil je član Sadjarskega in Čebelarskega društva in kadar koli je bilo kakšno predavanje, je bil vedno navzoč in je tudi marsikaj povedal iz svojih lastnih izkušenj.

Dekleta, *knjiga za vas*
Matere, *knjiga za vaše hčere*
je krasno delo J. Gerely:

Daj mi svoje srce

Kakšno naj bo vaše deklištvo? Kakšnega tovariša si izberite, da boste srečne? V tej knjigi, ki je pisana samo za vas in se bere ko napet roman, boste našle odgovore na svoje dvome in nasvete za svoje iskanje vrednega ženina in moža. — Elegantno opremljena knjiga stane broš. L 25, vez. L 35

ZALOŽBA LJUDSKE KNJIGARNE
v Ljubljani, Pred Škofijo 5 — Miklošičeva 5 — Podružnica: Novo mesto

— **Gospode katehete** ljubljanskih ljudskih in meščanskih šol prosi za urnike — nadzornik za verouk.

— **Sveta maša zadušnica** za pokojnim gosp. dekanom Potokarjem Gregorijem bo v petek, 12. sušca, ob 7 zjutraj v frančiškanski cerkvi pri oltarju Marije Pomagaj.

— **Predavanje o plastiki poznega srednjega veka.** Pod okriljem Nemške akademije v Ljubljani je predaval v torek dr. König iz Zagreba. S skioptičnimi slikami izbranih treh pozno srednjeveških kiparjev in rezbarjev je pokazal dragocene vrednote, ki so ohranjene po tirolskih in nemških cerkvah iz časa, ko se je monumentalna gotska plastika umikala rezbarijam ter je vladal v cerkvah tako imenovani krilni oltar. Dr. König je iz vrste teh mojstrov izbral samo tri največje predstavnike tega časa in te rezbarske tehnike v XV. in XVI. stoletju, namreč Tirolca Bacherja, Vida Stwoša in Riemenschneiderja. Krilni oltarji, posebno pa plastike Vida Stwoša, katerega glavno delo je krakovski oltar v Marijini cerkvi, ter notranji poduhovljeni obrazi Riemenschneiderja so nudili obiskovalcem veliko umetniškega užitka. Predavatelj je Vida Stwoša, tega velikega umetnika in bohema, v nekem pogledu največjega v svoji tehniki v tedanjem srednjem veku, označil kot nemškega umetnika, dasi vemo, da ga Poljaki smatrajo za svojega, ki je tudi največje delo napravil na Poljskem. Toda to vprašanje pustimo ob strani. Predavatelj je z mirno in precizno umetnostnozgodovinsko oznako vrednotil prikazana dela ter s svojim predavanjem popolnoma uspel, kar so pokazali poslušalci z odobravanjem. Predavanja se je udeležil nemški konzul dr. Müller z gospo, hrvatski konzul prof. Baljič ter zastopniki oblasti.

— **Razširjenje železniške postaje Metlika.** V »Službenem listu« je objavljen razglas o razširjenju železniške postaje Metlika. Ta postaja je postala zaradi nove državne meje važno tranzitno nakladišče. Da zadosti prometnim zahtevam, namerava uprava državnih železnic povečati naprave te postaje, in sicer zgraditi tri nove tire, eno skladišče in en oporni zid ter prestaviti javno poljsko pot in jarek. V ta namen bo treba razlastiti tuja zemljišča in pravice v katastralni občini Metlika. Na predlog **delegacije vzhodnih železnic ministrstva za promet v Ljubljani za uvedbo postopka upravnega obhoda in razlastitve je Visoki komisariat odredil upravni obhod z razlastitveno obravnavo, ki se pričneta 26. t. m. s sestankom komisije ob 11.30 na postaji Metlika. Načrt in seznam zahtevanih zemljišč in pravic bosta razgrnjena na vpogled pri občini Metlika od dne, ki sledi dnevu objave tega razglasa po občini, do dneva pred ogledom. Morebitni ugovori zoper povečanje in razlastitev se lahko vložijo ustno ali pismeno pri okrajnem civilnem komisariatu v Črnomlju od dneva objave tega razglasa do 24. t. m. ali pri vodji komisije med obravnavo. Prizadete lastnike, ki se ne bi osebno udeležili obravnave, smejo zastopati sposobni in pravilno pooblaščeni zastopniki. Razglas poudarja, da odškodnine za zemljišča in pravice, ki naj se razlaste, niso predmet obravnave, marveč so pridržane poznejšemu izreku rednega sodišča za primer, da se prizadeti lastniki in uprava železnic ne bi v tem pogledu sporazumeli.**

— **Vreme na dan 40 mučenikov.** Na letošnjo pepelnico je tudi dan 40 mučenikov. Vreme je letos na ta dan kaj različno, ko je bilo lani dokaj lepo in toplo. Mučeniki so prinesli spremenljivo vreme. V torek zjutraj temperatura še pod ničlo, se je v sredo dvignila nad ničlo. Bil je zaznamovan jutranji minimum +2.8° C, v torek pa dnevni toplotni maksimum +9.2° C. Zjutraj je bilo nekoliko megleno, drugače oblačno. Prve jutranje ure je ponižno rosilo. Barometer je dosegel stanje 764.3 mm.

Iz dela in življenja - od tu in tam

Z Gorenjskega

Gauleiter dr. Rainer na obisku na Gorenjskem. Konec prejšnjega tedna je gauleiter dr. Rainer napravil nadzorstveno potovanje po kamniškem okrožju z namenom, prepričati se o obnovitvenem delu po raznih občinah. Gauleiterja je spremljal urednik gorenjskega in koroškega časopisa in je v »Karawanken Bote« napravil obsežno poročilo o obisku. Celotni vtis obiska je bil ta, da so povsod že veliko lepega napravili. Poročevalec pripominja, da bo ostalo tudi za bodočnost vse, kar se danes gradi. Dalje dejstva, da je postala Gorenjska zopet nemška dežela, ne morejo spremeniti motilni poskusi boljševiških tolp. V podrobnem opisu potovanja omenja poročilo, da se je gauleiter ustavil v Dobu pri Domžalah, v Moravčah, v Lukovici, v Motniku, v Kamniku, v Kamniški Bistrici in da je prišel tudi čisto na mejo okrožja v Črnuče.

Berite lep roman v velemestu zgubljene deklice
»Postružka«
Knjigo dobite po vseh knjigarnah in trafikah

Ogenj v Spodnjih Pirničah. Dne 26. februarja je začel goreti hlev posestnika Rozmana, po domače Mlakarja. Skoraj petina strehe je pogorela. Večjo škodo pa so preprečili gasilci, ki so ogenj hitro udušili.

Na Jesenicah so imeli v Domu stranke spominsko slavje ob obletnici smrti Horsta Wessela, avtorja znane narodnosocialistične himne. Slavja so se udeležili vsi jeseniški predstavniki, govoril pa je krajevni skupinski vodja dr. Klein.

Poroke. Za predpust je bilo na Gorenjskem lepo število porok. Tako so se v kranjskem okrožju poročili: Jožef Dolinar in Angela Dolenc iz Škofje Loke, Štefan Poznič in Marija Križaj iz Medvod, Leopold Pungerčer in Antonija Osovnik iz Kranja odn. Škofje Loke, Ivan Kozjek in Ivana Kozjek iz Besnice, Stanislav Štefe in Valentina Benedičič iz Naklega, Anton Kovič in Frančiška Skopec iz Kranja, Franc Cvajnar in Alojzija Kuhar iz Medvod, Aleksander Kozina in Katarina Debevc iz Kranja, Franc Kristanec in Marija Osel iz Smlednika, Anton Remec in Ivana Kuralt iz Medvod, Dominik Kocjan in Marija Skuber z Jezerskega, Franc Kalan in Frančiška Ropret iz Šenčurja, Ivan Urbanc iz Cerkelj in Tilka Ahčin iz Komende, Jožef Sitar in Katarina Hribar iz Sv. Križa, Ivan Guzelj in Ana Weissel iz Naklega, Vincenc Stopar in Marija Rošic iz Kranja, Alojz Kaltnecker in Francka Weissel iz Kranja, Peter Ješe iz Mavčič in Ana Šunic iz Kranja, Adolf Grošelj iz Kranja in Marija Draksler iz Šenčurja, Gašper Kordeš z Jesenic in Marija Tomše iz Besnice, Franc Valavec in Ivana Huber iz Preddvora, Franc Troha in Lojzka Klemenčič iz Oslice, Filip Nagode in Francka Reven iz Žirov, Anton Rebolj in Jožefina Praprotnik iz Kranja, Albin Pogačnik in Marija Poličar iz Kranja, Fr. Mihalič in Stanislava Florjančič iz Škofje Loke, Valentin Gasser in Ljudmila Šmid iz Sorice, Peter Habjan in Ivana Zupanc iz Sorice, Anton Kalan in Ivana Novak iz Medvod odn. Mavčič, Franc Arnol in Marija Kos iz Poljan, Ciril Podjed in Marija Šlibar iz Cerkelj. — V radovljiškem okrožju so se poročili: v Tržiču Mihael Meglič in Frančiška Meglič, Vincenc Seliškar in Terezija Sterlekar, Ivan Klemenc in Daniela Kočevar, Franc Jakopin in Jožefa Benedik, Ivan Hrovat in Julijana Mohorič, Franc Fideršek in Helena Jurišević, Karl Bahun in Angela Kričaj, Ivan Smolej in Marija Tišler, Franc Kristan in Marija Toporiš. Na Brezjah pa Jožef Dežman z Brezij in Angela Pristov iz Veternega, Jakob Baloh z Brezij in Marija Bertoncelj iz Mošenj.

Smrtna kosa. V Kranjski gori je umrl najstarejši občan Peter Štrukelj. Letos julija bi dosegel 95. leto starosti. V Kokrici pri Kranju je umrl Jožef Rotar. V Tržiču sta umrla 52-letni Ivan Radon in 62-letna Neža Meglič. V Mošnjah je umrla Marija Vidic, v Lešah pa Mihael Mokorel. V Kranjski gori so umrli Jožef Zupan, Marija Rzinger roj. Mrak, Ana Smolej roj. Popodi. V Kamniku in kamniški okolici so umrli: Jožef Glušič iz Šutne, Florjan Sovinšek iz Spodnjih Palovč, Ivan Homovec iz Mekinj, Ivana Bernot iz Zgornjih Palovč, Alojzij Zupanc iz Šutne in Luka Smrečnik iz Kamnisa.

S Spodnjega Štajerskega

Požrtvovalno delo delavcev. V železarni v Slovenski Bistrici so vsi delavci sklenili, da bodo enkrat **na mesec dobrovoljno delali celo nedeljo za tanke.**

Nadzorstveno potovanje brežiškega okrožnega vodje. Pred dnevi je okrožni vodja Swoboda obiskal šolo v Planini. Nad uspehi pouka je bil nadvse zadovoljen. Popoldne je nastopila pred okrožnim vodjem in njegovim spremstvom brambovska četa v brezhibnem redu. Okrožni vodja je brambovce nagovoril z naslednjimi besedami: »Naj dogodki na fronti sovražniku vzbujajo še toliko upov, nas opravičuje v temnih nočeh in jasnih dnevih gledati samo na zmago, ki nam je ne more iztrgati nobena moč na svetu.« Nato je okrožni vodja obiskal krajevno skupino v Pilštajnu. Tudi tam je navduševal mladino in starejše ljudi.

Poroke. V Celju so se poročili: Ivan Inkret in Alojzija Pevec, Viljem Poznič in Štefanija Knafte, Anton Agreš in Marija Planinc, Ivan Pongrac in Viljemina Svetel, vsi iz Celja. Dalje Ivan Malgaj iz Celja in Monika Zalokar iz Slivnice pri Celju. V Celju sta se tudi poročila podčastnik Fric Martini in voditeljica dekliške župe Traute Krick. Martini je bil znan športnik in se je udejstvoval v lahki atletiki. Sedaj se je vrnil s kavkaškega bojišča, kjer je bil ranjen v nogo. V Mariboru sta se poročila uradnik zveznega vodstva inž. Herbert Duma in Bertl Morocutti. V Ptuju so se poročili Anton Golob in Marija Janžekovič, Walter Paimann in Olga Serdinšek, Anton Legat in Terezija Jazbec. V Slov. Bistrici sta se poročila Anton Berdmih in Marija Potočnik, oba iz Spodnje Loznice. V Teharjih sta se poročila Stanislav Starovašnik in Katarina Plavc. V Račah pri Mariboru sta se poročila Franc Gradišnik in Antonija Colnarič. V Rogaški Slatini so se poročili: Ivan Filaj in Alojzija Prašek, Johann Führer in Matilda Mlakar.

Smrtna kosa. V Mariboru so umrli: 81 letni zasebnik Anton Lešnik, uslužbenec tovarne brusov Swaty v Mariboru, Erik Špelec, 79 letna železničarjeva vdova Marija Vinkler, 59 letna zasebnica Apolonija Arnuš, narednikov sinček Peter Prah iz Pobrežja, hčerka kapetana hrvaškega letalstva Franca Pivka 11 mesecev stara Marija Pivka. V mariborski okolici je umrla 87 letna zasebnica Ivana Lešnik. V Gradišču pri Selnici ob Dravi je umrla hčerka poštnega uslužbenca Marija Kostrevc. V Rogatcu je umrla Flora Orel. V Rimskih Toplicah je umrla 71 letna Mariborčanka zasebnica Marija Stamoga roj. Zidar. V Št. Ilju je umrl carinski uradnik Anton Koren. V Mozirju je umrla 76 letna Alojzija Šuster. V Celju so umrli: Jakob Guček, Waltraut Wedwed, Ignacij Klančnik, dalje Ljudmila Kožuh iz Št. Ilja pri Št. Jurju ob j. ž., Jožef Usar iz Kozjeka, Stanislav Feckner iz Velenja, Matilda Pavlič iz Pilštajna, Herman Vidic iz Velikih Grahovš pri Jurkloštru, Julijana Herenak roj. Kodela iz Šmarjete pri Škofji vasi, Franc Šušter iz Št. Pavla pri Preboldu, Štefan Jagodic iz Trnove pri Škofji vasi. V Ptuju in okolici so umrli: Ana Rajher, Avrelija Krivec, Rozalija Schagtach, Stanislav Topolinjak, Rudolf Kukovec, Franc Kolarič, Marija Popošek, Rudolf Karl Hawelka. V Selnici ob Dravi je umrla Antonija Weingerl, v Rogaški Slatini sta umrla Franc Čoboc in Rozalija Ogrinc. V Domžalah je umrl Ivan Gosak. Pokopali so ga v Mariboru. Na vzhodnem bojišču je pred Leningradom padel Kurt Kossär, kaplar v oddelku lovcev na tanke.

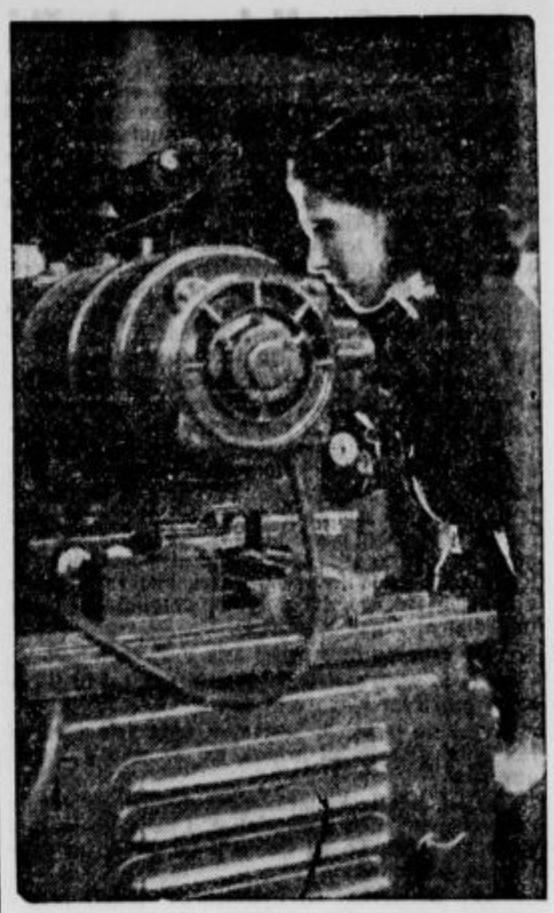

Dekle pri delu v tovarni vojnih potrebščin.

Iz Hrvaške

Poglavnik na obisku v posameznih krajih. V spremstvu ministra dr. Puka je Poglavnik NDH te dni obiskal več krajev, ki so jih v zadnjem času očistile partizanov edinice nemške in hrvatske vojske. Med drugim je obiskal tudi Glino.

Livno očiščeno partizanov. Skoraj istočasno kakor Glamoč so združene nemške in hrvatske čete zasedle tudi Livno, odkoder so partizani z velikimi izgubami pobegnili. Vojaške operacije nemških in hrvatskih čet v tem delu Bosne se stalno nadaljujejo in posamezne vojaške edinice neprestano zasledujejo razbite partizanske oddelke.

Pritegnitev lekarniškega osebja v obvezno službo. Notranji minister NDH je dobil od hrvatske vlade pooblastilo, da lahko lekarnarje in lekarniške pomočnike prestavlja in nastavlja v službo javnih lekaren. Z dnevom nastavitve v taki lekarni avtomatično ugasne službena pogodba, ki jo je do tega dne imel prizadeti s svojim dosedanjim delodajalcem.

Ustaške znamke. Poštna uprava NDH je pooblastila poveljstvo ustaške mladine, da lahko to leto izda 500.000 komadov poštnih znamk s pribitkom v korist ustaške mldine. Znamke, na katerih je natisnjena doprsna slika Poglavnika, bodo izdane v vrednosti 5+3, 7+5 in 12+8 kun.

Predavanje nemškega znanstvenika v Zagrebu. V Zagrebu se je mudil te dni profesor na vseučilišču v Leipzigu dr. Alfred Rieche ter je pred skupino hrvatskih strokovnjakov in znanstvenikov predaval o temi »Les kot kemična surovina«.

Upokojitev dr. Berkovića. Poglavnik NDH je podpisal dekret, s katerim je upokojen dosedanji izredni poslanik in opolnomočeni minister dr. Josip Berković.

Obvezna prijava judov v Zagrebu. Zagrebško policijsko ravnateljstvo je te dni objavilo razglas, da se morajo pri njem od 8.—10. t. m. znova prijaviti vsi judi.

Iz Srbije

Omejitev poštnega prometa v Srbiji. V Beogradu so te dni uradno sporočili, da stopi dne 11. marca na vsem srbskem upravnem področju v veljavo nova odredba, ki določa zaradi varčevanja s papirjem znatno omejitev v poštnem prometu. Od tega dne dalje bodo smela imeti poslovna in privatna pisma, pisana z roko, in privatna pisma, pisana s strojem, največ štiri strani navadnega pisemskega papirja, kar odgovarja polovici pole papirja navadne pisarniške oblike. Pisava mora imeti normalno višino. Za poslovna pisma in tiskovine, pisane s strojem, omejitev ne velja. Pisem, ki po 11. marcu ne bi bila napisana v smislu določil prednje naredbe, poštna uprava sploh ne bo pošiljala dalje.

Nemško šolstvo v Banatu. V šolskem letu 1941-42 je bilo na področju Banata 86 nemških ljudskih šol, katere je obiskovalo okoli 12.000 učencev, zatem pet višjih šol z okroglo 2000 učenci in končno nemško učiteljišče, katero je obiskovalo 117 dijakov, višja gospodarska šola s 67 učenci in dekliška šola z 28 učenkami. Od tega leta dalje se je nemško šolstvo še zboljšalo ter so se posebno obnesle tako zvane glavne šole, v katerih dobivajo nadaljnjo strokovno izobrazbo nadarjeni učenci. Takšne šole obstojajo v Velikem Bečkereku, Vršcu, Pančevu, Veliki Kikindi, Beli Cerkvi, Franzfeldu, Kubinu, Modošu in Karlovi vasi. Nemško učiteljišče je v Vršcu ter ga sedaj obiskuje 162 dijakov.

Ladijski promet med Beogradom in Zemunom. Zaradi toplejših pomladanskih dni na Donavi, Savi in Tisi sploh ni več ledu ter so vse te reke sedaj zopet plovne. Ladijski promet med Beogradom in Zemunom so vpostavili že 3. marca.

Drobna ljubljanska kronika

Gospode katehete ljubljanskih ljudskih in meščanskih šol prosi za urnike — nadzornik za verouk.

Profesor Saša Šantel bo praznoval prihodnje dni 60-letnico svojega življenja. — Njegovo ime je v našem kulturnem življenju dobro znano in visoko spoštovano. Udejstvuje se kot slikar-umetnik, kot organizator našega umetniškega življenja, kot velik prijatelj glasbe in ustvarjaloč umetnik tudi na tem polju. Tako je napisal mnogo skladb za zbor, samospeve, pa tudi za različne zasedbe v orkestru. Večino njegovih orkestralnih del je izvajalo v 20 letih Orkestralno društvo Glasbene Matice, katerega zvest član je skladatelj. Vodstvo naših simfoničnih koncertov pa je smatralo za svojo dolžnost, da počasti na svojem X. koncertu skladatelja Šantla, saj on to v polni meri zasluži, ker z največjo ljubeznijo sodeluje v vseh naših simfoničnih koncertih. Prva točka prihodnjega simfoničnega koncerta je Šantlova Suita za godalni orkester, ki bo ob tej priliki prvič javno izvajana v celoti. Poleg Šantla so na sporedu še Tartini, Schubert in Liszt. X. simfonični koncert pod vodstvom Draga Maria Šijanca, bo v ponedeljek, dne 15. t. m. v veliki unionski dvorani. Začetek ob pol 7 zvečer. Predprodaja stojišč je danes v Knjigarni Glasbene Matice.

Kvartet Poltronieri, ki je v Ljubljani že dvakrat koncertiral z največjim umetniškim uspehom, bo ponovno prišel v našo sredo prihodnji teden in bo imel svoj komorni koncert v sredo, dne 17. t. m. ob pol 7 v veliki filharmonični dvorani. Na koncert znamenitega komornega združenja iz Milana že danes opozarjamo, na sporedu ima godalne kvartete, ki so jih napisali mojstri: Boccherini, Beethoven in Smetana. Predprodaja vstopnic za koncert Kvarteta Poltronieri bo od petka zjutraj dalje v Knjigarni Glasbene Matice.

»Praznik cvetočih češenj« je naslov delu, ki nas ponese na daljni vzhod, za nas Evropejce poln mikavnosti in skrivnostnosti. Čeprav se dejanje odigrava v tujem svetu, nam je tako blizu in nam jasno govori s svojo občečloveško pretresljivostjo. Igro uprizori Rokodelska igralska družina v nedeljo, 14. marca ob pol 6 pop. Vstopnice bodo v predprodaji v nedeljo dopoldne od 10 do 12 in tri ure pred predstavo v društveni pisarni, Petrarkova 12.-I. desno.

Mlakarjeva vesela žaloigra »NAJLEPŠE PLAČILO« v nedeljo 14. marca ob 17 v frančiškanski dvorani. V petih slikah nastopi 36 oseb, med katerimi je tudi nekaj manjših in večjih duhov. Vstopnice v predprodaji v trgovini Sfiligoj od četrtka dalje, na dan predstave pa pri blagajni frančiškanske dvorane od 9.30 do 12 in od 15 dalje.

Tržni dan na pepelnico. Letošnji tržni dan ob sredah, ki je padel na pepelnico, ni pokazal posebnega vrvenja. Znaten je bil dotok okoličank, ki so prinesle na trg v večji izbiri rumeno kolerabo, ki jo radi uporabljajo za prikuho na najrazličnejše načine. Pred meseci te kolerabe ni bilo toliko na trgu, kakor jo je sedaj. Manj je zelene kolerabe, za katero ni tolikšno zanimanje. Mnogo je bilo rdečega radiča ali cikorije. Domač pridelek. Pred dnevi poslana velika pošiljka pomaranč se vidno manjša. Ljudje kupujejo pomaranče po več kilogramov. Na izbiro je bilo dalje tudi precej uvožene čebule. Cvetača je za enkrat pošla. Pričakujejo spet večjo pošiljko.

V »Slovenčevi knjižnici« sta izšli dve zanimivi knjigi: »Srce in kri« in »Golobček«. — Postanite tudi vi naročnik »Slovenčeve knjižnice«

Naznanila

ROKODELSKI ODER. Nedelja, 14. marca ob pol 6 pop. Japonska drama v štirih dejanjih: **»Praznik cvetočih češenj«.** Predprodaja vstopnic na dan predstave od 10 do 12 in tri ure pred pričetkom v društveni pisarni, Petrarkova 12.-I. desno.

FRANČIŠKANSKA DVORANA. Nedelja, 14. marca ob 5 pop. Mlakarjeva vesela žaloigra: **»Najlepše plačilo«.** — Predprodaja vstopnic v trgovini Sfiligoj od četrtka dalje.

OPERA. Četrtek, 11. marca ob 17: **»Evgenij Onjegin«.** Premiera. Red Premierski.

DRAMA. Četrtek, 11. marca ob 17.30: **»Jesen«.** Red Četrtek.

RADIO. Četrtek, 11. t. m. 7.30 Napevi in romance — 8 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Pesmi in napevi — 13 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 13.10 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.12 Pisana glasba — 13.25 Prenos iz Nemčije — 14 Poročila v italijanščini — 14.10 Koncert radijskega orkestra — Simfonična glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 17.10 Pet minut gospoda X — 17.15 Prenos iz dvorane zavoda za cerkveno glasbo — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Neapeljske pesmi — 20 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Prenos iz gledališča »La Fenice« v Benetkah — 21.30 Predavanje v slovenščini — 22.15 Zanimivosti v slovenščini — 23.15 Poročila v italijanščini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Izšel je roman
najbolj znani slovaški satiričen roman
»Demokrati«
Spisal Janko Jesensky.

Vsebina romana je iz dobe (l. 1918), ko je v Slovaški rastel nov sloj — uradniški in malomeščanski — na podeželju in v mestih. Tem novim ljudem v podeželskih trgih in mestecih ter v Bratislavi Jesensky drži zrcalo, da se v njem ogledujejo. Roman je satira, ki večkrat preide v ironijo in sarkazem, toda tak, da ni boleč, temveč prizanesljiv in dobrohoten. Nikjer ne pridiga o izboljšanju in napakah, toda nikakor ne piše zgolj humorističnih zgodb, temveč združuje svojo življenjsko in umetniško zrelost v ostro, toda ne pekoče satiro, ki kliče k popravi. — Tako je knjiga polna etičnega zdravja, vedrega smeha in življenjske globine.

Prvi del »Demokratov«, ki je izšel sedaj v slovenščini in ki je izšel v slovaščini prvič l. 1943, je doživel velikanski uspeh ter je izšel v petih izdajah. — Ugajal bo gotovo tudi slovenskim bralcem. Prihodnje leto jim bo »Slovenčeva knjižnica« skušala ustreči tudi z drugim delom.

Nekaj za mlada srca

Metodek

Že ko je nosil srajčko, je bil nadvse ljubek otrok. Bil je deček temne polti. Že prvo pomladansko sonce mu je tako opalilo kožo, da je bil črn kot zamorček. Oči pa je imel sinje kot nebo, ki ga je Metodek tako rad gledal. Iz modre srajčke so mu gledale kratke, debele in precej krive nožice. Metodek je bil otrok narave. V poletnem času ga je samo lačen želodček spravil v kuhinjo, drugače je imel vedno nešteto opravkov na prostem. Pozimi, ko se je zaradi mraza moral muditi večinoma v hiši, je bil ves nestrpen in nemiren. Tudi največ nesreč ga je v tem času doletelo, saj je bil živahen kot živo srebro. S pomladjo se je število nesreč zmanjšalo. Sonce je izvabilo malega ljubitelja prirode na dvorišče in vrt. Tu pa ni bilo nerodnih stopnic, ki so malemu nerodnežu prizadejale največ gorja. Najraje jo je zavil k vodnjaku, ki je bil k sreči vedno dobro zaprt. Poleg vodnjaka je bila kakih pol metra globoka jama, napolnjena z vodo. Metodek je že videl strica, kako se je s čolnom vozil po Kolpi. Zdaj si hoče tudi on privoščiti tako veselje. Poiskal je leseno desko, jo položil na vodo, nato pa krepko stopil na »čoln«. Toda kako čudna je bila ta vožnja! Čoln se je pogreznil v vodo in z njim Metodek. K sreči se je utopljenec lahko rešil iz plitve vode. Mrzla kopel pa mu je za vselej vzela veselje do vožnje s čolnom.

Kmalu pa je Metodek zapustil vse igre in se posvetil domačim kokošim. Nepopisno je bilo njegovo veselje, če je katera od kokoši znesla jajce. Toda eno jajce na dan je bilo zanj vse premalo. Nekoč sem ga zasačila, ko je tiščal kokoš v slamo in ji nežno prigovarjal: »Putka, znesi jajčke!« Po vsakem takem vzpodbudnem nagovoru je pogledal pod njo, če ga je ubogala. Ker le nič ni bilo, je postajal njegov glas vedno bolj ukazujoč. Nazadnje pa je neubogljivo žival udaril in jo vrgel iz gnezda.

Kokljo, ki je sedela na jajcih, je imel nadvse rad. Če se mu je pustila, jo je pobožal po hrbtu in ji privoščil par vzpodbujajočih besed. Toda nekega večera je pripeljala mama huda in jezna objokanega Metodka v kuhinjo. Hlačke je imel zdaj vse rumene od jajčnih rumenjakov. Ko ga je mama okopala in spravila v posteljo, se je njena huda volja že polegla in tedaj nam je pripovedovala: »Ko sem hotela nakrmiti kokljo, se začudim, ko jo vidim vso razjarjeno skakati okoli gnezda. Pogledam v košaro — in kaj vidim? Na jajcih je prav veličastno sedel — Metodek. Ko ga vzdignem iz gnezda, je od njega tekla rumena luža, čeprav se revček še zavedal ni, da je sedel na zdrobljenih jajcih.« — Najprej smo se vsi hudovali nad Metodkovo norostjo; saj je uničil čez 20 jajc. Nato pa se je jeza spremenila v smeh in ugibanje, kakšne namene je imel Metodek, da se je lotil kokljinega posla. Morda se mu je smilila žival, ki je morala dni in noči presedeti na jajcih. Morda pa se je hotel prepričati, če tudi izpod njega lahko zlezejo mladi piščančki. Mama nam je zabičala, da se ne sme nihče iz bratca norčevati in da bo vsak kaznovan, ki mu bo omenil ta dogodek.

Svoji kokošji čredi je stal ob strani tudi v hudih urah. Ko se je pripravljalo k nevihti, je Metodek med bliskom in gromom iskal kokoši in vse spodil v drvarnico, kjer so kot zaupni prijatelji preživeli hudo uro. Sedel je z bičem v roki sredi med njimi in molče čuval svoje živalice. To se je večkrat zgodilo, tako da smo ob urah nevihte vselej vedeli, kje je Metodek.

Par let je imel svojo čredo v oblasti. Pa smo dobili malega sivega petelinčka, ki je dorasel v pravega velikana svoje vrste. Svoji velikosti primerno je bil tudi ošaben. Ni se pustil voditi Metodkovemu biču. Tudi je bil ljubosumen na svoje kokoške. Nekoč se je hotel deček spet približati najbolj krotki kokoški. Tedaj je razkačen petelin našopiril perje, skrčil kremplje in se v divji jezi zakadil dečku naravnost v obraz. Na kaj takega Metodek ni bil pripravljen. Da ga ni mama rešila, bi mu razjarjena žival utegnila skljuvati oči. S tistim dnem je moral Metodek prepustiti kokošje vodstvo temu oblastnežu, katerega se je odslej samo še z metlo lahko ubranil.

Približal se je čas, ko je moral Metodek hoditi v šolo. »I« in »U« sta mu dala toliko opravka, da ni imel več časa zabavati se v kokošji družbi. A prebrisani Metodek bi še našel kakšno uro za svoje ljube prijateljice, da mu ni branil dostopa do njih krutj petelin. Tako je moral Metodek prestati slovo od svojih otroških prijateljic in le on sam ve, koliko bridkih uric ga je stala ta ločitev.

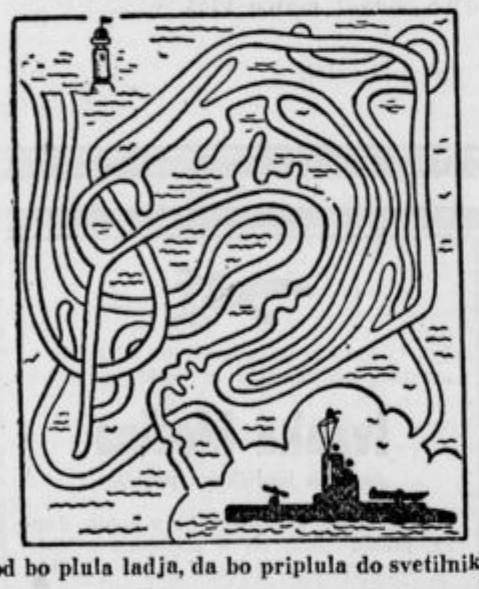

Kod bo plula ladja, da bo priplula do svetilnika?

Rastline, ki se potijo

Pri rastlinah najdemo mnogo zanimivih pojavov. Med njimi je skoraj najbolj zanimivo to, da se nekatere rastline potijo kakor človek. Eden takih primerov je tako zvano »deževno ali solzeče se drevo«, ki poleti ob suši kar prši z njega. Kapljice izvirajo iz listov, ki jih izločajo iz sebe in ki odpadajo na zemljo. Takih znoječih se rastlin pa poznamo še več. Predvsem moramo omeniti travniško rastlino, ki se imenuje »Marijin kožušček«. Kadar je prav vroče, tako da se ljudje od vročine potimo, se začne potiti tudi »Marijin kožušček«. Na konicah listov se prikažejo kapljice čiste vode, ki se stekajo proti sredini in se ondi združijo. Vse te znojne kapljice so »pogonska voda« rastline, to se pravi, da je to tista voda, ki venomer kroži po rastlinskem organizmu in ima nalogo, da hranilne snovi, ki so v njej raztopljene, odvaja na tisto mesto, kjer jih »telo« rastline potrebuje.

Takele kaplje res da ne padajo od »deževnega drevesa«, a poti se pa vendarle

Druga poteča se rastlina je tako zvana »nedotika« (mimoza), ki je s svojimi posebnimi gibi znana. Tudi na tej rastlini opažamo v vročih dneh majhne vodne kapljice na konicah lastnih zobcev.

In prav tako kot pri ljudeh ima ta izreden pojav svoj vzrok v obrambi spričo prevelikega ožarjanja s toploto. Da se telo ubrani poškodbe, pošilja telo skozi znojnice potne kaplje ven, ki nato shlapijo in porabijo del odvišne vročine. Isto hoče doseči tudi rastlina, ki se poti. Tudi pri njej so na listih občutljivi organi, ki jih skuša rastlina zavarovati.

Črkovnica

a — a — a — a — e — d — e — g — h — i — i — i — i — i — k — l — l — n — n — o — o — p — p — r — r — s — s — s — t — u.

At . . . . .
. at . . . .
. . at . . .
. . . at . .
. . . . at .
. . . . . at

Iz 30 črk poleg danih dveh, sestavi 6 besed, ki pomenijo (v drugačnem redu) sledeče: Gora v Švici; grška sojenica; kisla voda; mesto na Siciliji; vodne spojine s kislinami; preliv v Severnem morju.

Rešitev črkovnice z dne 4. marca: Ariosto, Maraton, Kvarner, Nazaret, Barbara, Govekar.

Srebrna miška

Agata je bila majhna princesa in je živela v velikem gradu. Imela je vsega v izobilici, kar koli potrebuje kak otrok za igranje, vendar ji ni bila nobena reč več všeč. Prihajale so tete na obisk in ji prinašale darila — toda mala princesa ni bila nič vesela.

Imela pa je strica, ki ga je imela jako rada. Bil je zmeraj dobre volje in je imel na zlatem držaju zlate naočnike. Skozi te naočnike si je vse ogledal. Le kadar je pogledal Agato, je obesil naočnike na gumb svojega telovnika. Mala princesa je od strica najrajši jemala čokolado, ker je bila zavita v srebrn papir, ki ga je zbirala in ga imela že polno škatlo.

Neke nedelje popoldne je sedela pri oknu in je ravnala srebrni papir. Strašno ji je bilo dolgčas. Tedajci je nekdo tiho potrkal na vrata. »Noter,« je rekla Agata, a nikogar ni bilo v sobo. Pa je šla sama k vratom in jih odprla.

Na pragu je čepela siva miška. Pogledala je princeso in ji rekla: »Rada bi ti krajšala čas. Ali pa se me nemara bojiš?«

»Nobenih živali se ne bojim. Vendar, kako bi me le ti mogla kratkočasiti?«

»Boš že videla,« je rekla miška. »Kar sedi!«

Agata je sedla, miška pa je na okenski polici čepela pred njo.

»Kako je ljubka,« si je msilila Agata, a miška je rekla: »Kaj pa imaš v rokah?« — »Srebrni papir,« je dejala Agata. — »Kaj pa počneš z njim?«

— »Prav nič. Dolgočasim se.«

Tedaj se je miška postavila na zadnji dve nožici in ji zapela: »Srebrno, srebrno, srebrnkasto; naredi, naredi, naredi me; le sedem let stane te.« — Ko je to zapela, je izginila.

Agati ni šlo koj v glavo, kaj je miška zapela. Toda iz srebrnega papirja v njenih rokah je zazvenelo: »Naredi, naredi, naredi me!« Šele zdaj je Agata začutila, kako je bil srebrni papir mehak in kako se je lepo vdajal pod njenimi prsti. In ko je tako sedela in mislila na miško, so ji prsti kar sami od sebe izoblikovali miško. Postavila jo je na polico, zaploskala z rokami in je dihnila v miško. Tedajci je srebrna miška stekla po polici in ven skozi okno.

»Kam bežiš?« je zaklicala Agata. A miška je tebi nič meni nič tekla dalje.

Ponoči se je princeska prebudila in je zagledala srebrno miško na preprogi pred posteljo. »Koj moram spet proč,« je rekla miška. »Toda prav prisrčno te prosim, naredi iz srebrnega papirja sedem skodelic in krožnikov, sedem posteljic in stolčkov, sedem stopnišč in vrat in še grad zraven.« Nato je izginila.

Naslednji dan se Agata ni več dolgočasila. Delala je, kar ji je bila miška naročila. Počasi je šlo in ni bilo lahko, vendar je bila vesela svojega dela.

Tako je minilo več let. Agata ni poznala nobenega dolgačasja več. V omari je imela že sedem skodelic in krožnikov, sedem posteljic in stolčkov, sedem stopnišč in vrat in tudi grad je bil že v delu.

Mala princesa je bila zdaj že velika. Tedaj jo je stari, debeli kralj iz sosednje dežele zasnubil. Bil je mnogo mogočnejši ko Agatin oče, zato je oče zahteval, da ga vzame za moža, češ da bo imela grad, ki bo znotraj in zunaj ves zlat. Tedaj je pozabila na srebrni grad in na miško. Nekega dne je zagledal stari, debeli kralj napol izgotovljeni srebrni gradič. Tedaj ji je dejal, da takih brkljarij ne sme prinesti s seboj v njegov grad.

Zdaj se je Agata spet spomnila svoje miške in je koj nadaljevala svoje delo. Ves večer in vso noč je izgotavljala gradič. Čeprav je bil tako majhen, da je utegnil stati na njeni mizi, pa so bili vendar stolpiči in njih obrobki lepo izdelani. Slednjič je vendarle dokončala to delo. Komaj je dala v gradič še sedem stopnišč pa vrata, je že zabobnelo in zahrumelo krog nje, srebrni gradič se je večal in večal, rastel je v višino do stropa in nato skozi strop in še čez streho in se je večal v lepo, mesečno noč.

Ko je Agata začudeno zrla krog sebe, je nenadoma stal lep, mlad princ pred njo, ki je imel v rokah srebrno ogrinjalo miške, in je dejal:

»Bila si sicer jako dolgočasna princesa, vendar si se spremenila in me odrešila. V tem gradu bova prebivala, dokler bova živa.«

Agata se je neznansko razveselila, da se ji ni bilo treba poročiti z debelim starim kraljem, pa čeprav je imel zlat grad.

103.

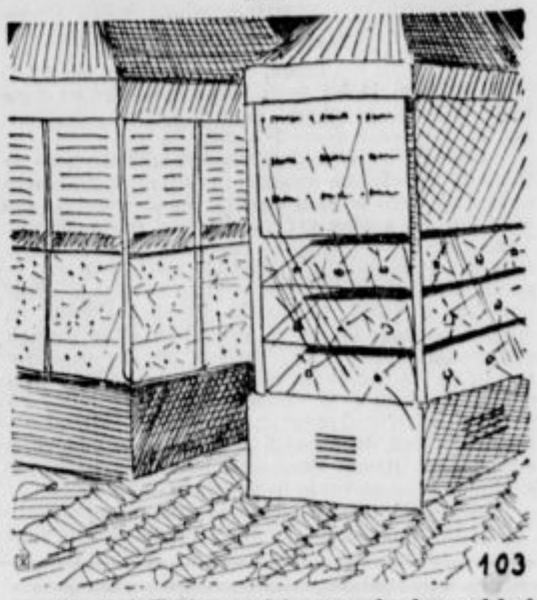

Že, že! Toda mislil sem, da bo zaklad moj, nekaj bi dal tudi Lii. Pa mi je razložil oče, da so take najdbe narodna last, da jih hrani Narodni muzej. Tam jih lahko občudujejo vsi državljani in še tujci. Dragulji so tam lepo nameščeni v velikih steklenih omarah in vsakdo si jih lahko ogleda. Dolgo pa okno ne vzdrži, tako se blešče...

104.

Z Lio sva se lepo poslovila. Skupaj sva dosti prestala in se srečno rešila. Zvesto mi je pomagala. Zamotila je tiste divje orjake, medtem, ko sem jaz stikal po gradu in pripravljal vse potrebno za najino rešitev.

Letalski rekorderji med pticami

Naši domači brzci

Nekatere ptice so tako izborne letalke, da opravljajo skoraj vse posle v zraku. Naša **lastovica** si letaje lovi hrano, pije, se koplje, potaplja in prav tako hrani izpeljane mladiče. Kot blisk šviga urno po zraku, pri čemer ji dobro služijo dolga, ozka in na koncu priostrena krila, ki jih gibljejo čvrste mišice. Škarjasto razcepljen rep ji služi kot izvrstno krmilo. Ker ima šibke nožice, se le redko spusti na zemljo. Pravijo, da preleti na uro 250 km, kar bo najbrž preveč, in nekateri skušajo njeno brzino znižati kar na 150 km. **Hudournik,** ki je po telesu in načinu življenja zelo sličen lastovici, je znatno urnejši od nje. Sabljaste perutnice ga usposabljajo za imenitnega letalca. Na slabotnih nožicah ima vse štiri prste obrnjene naprej in po tleh ne more hoditi. S krempeljci se le obeša in oprijemlje po zidovju. Njegova hitrost znaša 300 km, a nekateri mu skušajo dodati še kar 100 km. **Skobec** in podobne **ujede** letajo s hitrostjo 225 km na uro, a **orel** preleti na uro le okoli 90 kilometrov. **Vrane** napravijo na uro le po 50 km, a mali **škrjanci** nekoliko več. **Škorci** prelete lahko na uro 74 km. **Golob - pismonoša** preleti tudi daljše poti s hitrostjo 80 km. Brzina pa zavisi močno od smeri vetra in drugih činiteljev, tako da se lahko znatno zveča, odnosno zmanjša. Ugoden veter lahko dvigne pri tej ptici prvenstvo na 110 kilometrov. Škoda le, da izgubi precej časa z ogledovanjem, ko si išče pravo smer.

Albatros — vztrajnostni prvak

Albatros je najmogočnejši zrakoplovec in nobena ptica se glede vztrajnosti ne more kosati z njim. Izborna jadralka ima ozka krila in kratek, sorazmerno debel vrat, ki prehaja v čolničast trup. Kratek rep in nizke plavne noge ji omogočajo tudi plavanje. Ptica je prebivalka južne zemeljske polute in jo srečamo na raznih otokih prav do Japonske. Gnezdi zadružno, včasih v znatnih množinah. Leta s tako lahkoto, da je njen polet edinstveno veličasten. Kakor strela drsi urno nad vzdigajočimi se valovi, se dviga v višino, plove daleč naokoli in pri tem komaj v presledkih petih minut udarja s krili. Prav tako je spretna v vodi, a po suhem le težko koraca. Vzpne se lahko iz vode in preide okretno v zrak. Glasu pa nima prikupnega. Tschudi je na morju ujel postavnega albatrosa ter ga po vratu in prsih namazal s katranom, nakar ga je izpustil. Mogočna ptica je potem šest dni in noči sledila ladji, a je spotoma izginila mornarjem le štirikrat iz vida, ali to kvečjemu za kako uro. Šele sedmi dan je krenila drugam in je od takrat ni bilo več na spregled. Ni torej čudno, če se je o tej silni ptici izcimila pravljica, da spi z razprostrtimi krili v vsemirju. Je zelo požrešna in jo je lahko ujeti z mesno vabo na trnek. Njeno meso je jako mastno in trdo; mornarji ga jedo le v hudi sili. Nekaj časa mora meso ležati v slani vodi, da mu odvzame zoprni okus. Prežeča na odpadke, rada spremlja ladje in žre vmes vsakovrstne živali, ki jih dobi v vodi. Ne smemo se čuditi, če torej po več dni leta za ladjo, saj si najde med potjo dovoljno hrane. Dejstvo je, da je ta močna in velika ptica vzor vsem vrstam letal. Verjetno je, da vzdrži do dveh tednov nepretrgoma v zraku, in prekaša po vztrajnosti vse dosedanje tovrstne izume. Ker tako redko zakrili s perutnicami, služi kot najizbranejši **primer popolnega jadralnega letala,** ki brez stroja z izkoriščanjem vetra drsi po zraku. Albatrosu torej že moramo prepustiti **prvenstvo v lahkotnem in vztrajnostnem letanju.**

Na Salomonskih in sosednjih otokih Tihega Oceana žive v skupinah čudne ptice, ki imajo nekatere znake plavalcev, a se v resnici ne morejo gibati po vodi. Prste imajo samo obrobljene s plavnimi kožicami, a kraki so kratki, porasli s perjem in torej za plovbo neprikladni. Krila so izredno dolga in segajo skoraj do kraja škarjasto razdeljenega repa. Znaki kažejo, da so izborne letalke, ki po brzini in vztrajnosti tekmujejo z albatrosi. Plen si love s potapljanjem, a nekatere leteče ribe ugrabljajo kar v zraku. Južnoazijski jadralci prelete v 1 uni 144 km.

Pospešen povratek v domovino

V splošnem so močno precenjevali hitrost letanja zlasti med pticami selilkami. Najmanj trideset dni potrebujejo za povratek črnoglavke, rjavi srakoperji, drozgi, postolke, poljski škrjanci, divje gosi in še nekatere druge. Po štirideest dni potujejo v rojstne domove divje race, kanje ali mišarji, pastirice, vodebi, kukavice, slavčki, grlice, prepelice in hudourniki. Petdeset in več dni rabijo za vrnitev prebe, grivarji, sive čaplje, lastovice in štorklje. Čudovit je ta povratek ptic in človeku še zmeraj zagonetna uganka. Čeprav jim morda nudi tujina vsega v izobilju, vendar vedno spet znova slede močnim klicem razburkanih srčec: Proč od tod! Tujina je vselej le zlobna macecha. Nobena selivka si tamkaj ne gradi gnezdeca; od žalosti in neizmernega koprnenja za rodnim krajem pevci oneme in najslajše pesmi jim zamro. S pospešenimi silami se bližajo svojim domovom in vse radostne pozdravljajo gnezdeca, kjer jim je stekla zibelka. Svatovsko razpoložene in s sladkimi napevi v srcih prično spet novo, srečnejše življenje. Veliko selivk najde spotoma smrt; nekaj jih onemore in pade v morje, mnogo jih požro razne ujede, a največ jih uniči človek in jim s tem izplača grenko plačilo za številne koristi, ki jih ima nehvaležnež od njih. Poti so torej dolge in trnjeve, a težnja za domovino neizrečena in najtrši napori postanejo spričo dosege tega cilja sladki.

Selivke, n. pr. **štorklje,** napravijo približno 10.000 km dolgo potovanje. Ako prelete dnevno približno 400 km, bi rabile za vrnitev 25 dni, ki se pa zaradi počitka, hranitve, velikih vremenskih neprilik itd., zavleče na 50 dni, medtem ko rabi za selitev v tujino skoraj tri mesece. **Škorci** potrebujejo za 680 km dolgo pot 20 dni in bi morali preleteti dnevno torej 34 km. Te ptice se ne selijo posebno daleč in prezimujejo že v južnejših predelih Evrope. Lahko si mislimo, kako neizmerno dolgo je potovanje nekaterih ptic, ki so se naselile daleč na severu in se umaknejo čez zimo v daljnje južne pokrajine.

Kondor, gospodar vsemirja

Tudi glede višinskih prvenstev med pticami so se dolgo vzdržavale bajne številke. Zdi se res malo čudno, če kdo trdi, da lete v jeseni selivke nad oblaki, a to je resnica. Goste megle se v tem času spuste tako nizko in zato moramo pesniško sanjave predstave prenesti na trdna tla, ki so seveda skromnejša. Neki zvezdoslovec je gledal žerjave in precenil, da lete v višini 8000 metrov, a spet drugi zanesenjaki so trdili, da se selijo celo v višini 11.000 do 12.500 metrov, kar je močno pretirano.

Z letali so opazovali ptice le do 1400 metrov visoko in samo enkrat nekega orla, ki se je povzpel v višino 3000 m. V višini 10.000 m pa je spomladi tako hud mraz, da bi bile ptice silno nespametne, če bi prostovoljno silile v to strašno »ledenico«, saj znaša tam temperatura kar —54 stop. C. Čemu neki bi bile tako neumne, da bi se po nepotrebnem izpostavljale smrtnim opasnostim? Dognano je, da se selivke premikajo **v višini nekaj sto metrov** in da predstavlja štiri sto metrov že zgornjo mejo, ki si jo ptice izbirajo. Če pa so res opazovali prej orle ali kondorje v višini do 7000 m, je bilo to v ameriškem gorovju Andah, kjer prebivajo 5000 do 6000 m visoko, in potem pač z lahkoto dosežejo znatno višino; treba se jim je le malo spustiti proti pobočju. Pravijo, da je neki učenjak ob priliki obiska velike gore Chimboraza ugledal kondorja v višini 11.300 m, kar pa ne drži. **Kondor,** »soncu brat«, je **največja ujeda, saj meri z razprostrtimi krili dva** in tričetrt metra in sliči beloglavemu jastrebu. Njegov vzlet je čudovit, ker se z neizmerno lahkoto povzpne v višavo. Hrani se z mrhovino, a v družbi napada tudi žive sesalce in menda odnaša prvenstvo v požrešnosti. Včasih se te ptice tako najedo, da se ne morejo od sitosti premikati in zleteti. Indijanci love kondorje tako, da primešajo med mrhovino neko omotično zelišče, ki jih močno omami in jih nato zlahka polove. Ujete živali na vse načine mučijo in sestradane celo navezujejo na hrbet razmesarjenim bikom, ki jih domačini sami najprej ranijo. Nato besne ranjene živali v silnih bolečinah po gledišču v veliko zadovoljstvo gledajočega občinstva. Posušeno kondorjevo srce uporabljajo Indijanci za zdravljenje božjasti. Nesporno pa se **kondorji dvigajo najviše med pticami.**

Zgradbo dobrih letalcev so vedno z veliko vnemo proučevali izumitelji vsakovrstnih letal in se zmeraj spet vračali k tem najpopolnejšim in nedosegljivim vzorom razni izpopolnjevalci, ki se jim zaman skušajo docela približati.

V vsako hišo »Slovenca«!

S. S. VAN DINE: 17

Umorjeni Kanarček

Heath je odgovoril nekoliko prezirljivo:

»Ali ni morda prijatelj nosil rokavic in ali ni imel s seboj dleta? To je delo strokovnjaka in zares izvežbanega strokovnjaka!«

VIII.

Nevidni morilec.

Torek, 11. septembra, ob 11.45

Markham je šel proti oknu in se je zazrl na malo dvorišče z rokami na hrbtu. Čez nekaj minut se je počasi okrenil k nam.

»Položaj je po mojem mnenju tak: Gospodično Odell je povabil na večerjo in potem v gledališče neki navidezno odličen gospod. Ta je prišel po njo nekoliko po sedmi uri in oba sta odšla skupaj. Vrnila sta se ob enajstih; gospod je vstopil z njo, toda čez kake pol ure je odšel. Ko je odhajal, je prosil telefonista, naj mu pokliče avtotaksi. Medtem ko je čakal, je mlada plesalka zavpila in prosila pomoči; on se je vrnil k vratom malega stanovanja, vprašal, kaj je, ona pa mu je odgovorila, da ne potrebuje ničesar in da lahko mirno odide. Avtomobil je dospel, gospod je odšel in kakih deset minut pozneje je nekdo telefoniral gospodični Odell. Iz njenega stanovanja je odgovoril moški glas. Danes zjutraj so mladenko našli zadavljeno in stanovanje v popolnem neredu...«

Močno je potegnil cigaro in potem nadaljeval:

»Zdaj je jasno, da, ko sta se mladenka in njen spremljevalec vrnila, je nek moški že bil skrit v hiši in jasno je tudi, da je bila mladenka še živa, ko je moški, ki jo je spremljal, odšel od tod. Iz tega moremo sklepati, da je morilec neznanec, ki je že bil v stanovanju, ko se je ona vrnila. Ta zaključek potrjuje tudi poročilo dr. Doremusa, ki trdi, da se je zločin zgodil med enajsto uro in polnočjo. Toda, ker je njen spremljevalec ni zapustil pred pol dvanajsto in je potem še govoril z njo skozi zaprta vrata, moremo sklepati, da se je zločin izvršil prav za prav med pol dvanajsto in polnočjo... Vse to je mogoče določiti po izjavah prič, ki smo jih slišali do zdaj.«

»Moramo se torej gibati le v teh mejah,« je pristal Heath.

»Na vsak način so ti podatki zelo zanimivi!« je zamrmral Vance.

Markham pa je hodeč gor in dol po sobi nadaljeval:

»Če združimo vse, kar smo izvedeli, moremo ugotoviti, da ob sedmih, ko je sobarica odhajala, še nihče ni bil skrit v stanovanju; zločinec je torej moral priti šele po tej uri. Poglejmo najprej na stranska vrata: ob šestih, torej eno uro preden je sobarica odšla, jih je vratar zaprl z zapahom na notranji strani in oba telefonista odločno trdita, da se jim nista približala. Poleg tega pa ste jih vi, gospod narednik, našli še zaprta, ko ste prišli semkaj. Iz tega moremo sklepati, da so ostala zaprta vso noč in da nihče tod ni prišel v hišo. Moremo torej domnevati, da je morilec prišel skozi glavna vrata. Oglejmo si torej to možnost: telefonist, ki je bil v službi do desetih, odločno zatrjuje, da je edina oseba, ki je vstopila skozi glavna vrata in šla skozi vežo do stanovanja, bil mladenič, ki je pozvonil in ki je takoj odšel, ko ni dobil odgovora. Drugi telefonist pa, ki je bil v službi od desetih do danes zjutraj, trdi z enako odločnostjo, da nihče ni prišel skozi glavna vrata in ni šel mimo telefonske centrale. Dostavite k vsemu temu tudi dejstvo, da so vsa okna v tem nadstropju zavarovana z železnimi križi in da nihče ne more priti navzdol po stopnicah, ne da bi ga opazil telefonist. Povejte mi, če se po vsem tem ne nahajamo na potu, ki mu ni videti izhoda...«

Heath se je popraskal po glavi in se brez veselja zasmejal.

»Prava uganka je to.«

»Kaj pravite o drugem stanovanju?« je vprašal Vance. »O tistem, ki ima vhod nasproti hodniku številka 2?«

Heath ga je pogledal prizanesljivo.

»To je bila prva stvar, za katero sem se zanimal danes zjutraj. V stanovanju živi ena sama ženska. Zbudil sem jo ob sedmih in preiskal vse stanovanje. Našel nisem ničesar. Na vsak način pa tudi v to tanovanje ni mogoče priti od glavnih vrat drugače, kakor mimo telefonske centrale. Snoči nihče ni prišel k njej in ni odšel od nje; prav tako ne ponoči. Poleg tega pa mi je Jessup, ki je zelo verodostojna oseba, zatrdil, da je ta stanovalka zelo mirna gospa, ki da se z Marjeto Odell sploh ni poznala.«

»Kako ste enciklopedični, gospod narednik!« je zamrmral Vance.

»Brez dvoma,« je posegel vmes Markham, »bi lahko prišel kdo iz tistega stanovanja semkaj, skrivaj, za telefonistovim hrbtom med sedmo in enajsto uro in prav tako se bi lahko zopet izmuznil po storjenem zločinu. Toda ker narednik pri preiskavi ni našel tem nikogar, lahko črtamo možnost, da bi zločinec prišel od tam.

»Mislim, da imaš prav,« je brezbrižno dejal Vance. »A kar me preseneča v vsem tvojem izvajanju je, da brez drugega izključuješ možnost, da bi zločinec mogel priti iz katerega koli stanovanja... In vendar je prišel semkaj, zadavil nesrečno dekle in zopet odšel. Kaj ne? Ljubka uganka je to!... Ne bil bi ga rad zamudil za vse bogastvo sveta...«

»Satanska zadeva je,« je izjavil Markham.

»Ima omamno privlačnost spiritistične seje,« je popravil Vance. »Prav zares začenjam domnevati, da je nek medij imel tukaj v bližini kako spiritistično sejo in je uspel s kako materijalizacijo... Povej mi, Markham, ali bi mogel uradno nastopiti proti kakemu takemu duhu?«

»Nikakor ni bil duh tisti, ki je pustil tukaj prstne odtise!« je zagodrnjal Heath.

Markham je nenadoma obstal in pogledal Vanceja.

»Za vraga! To je blazno. Na nek način je zločinec vendar vstopil in zopet odšel! Ali se je zmotila sobarica, ko je trdila, da ni bilo nikogar v sobi, ko je odhajala ali je eden izmed telefonistov zaspal ali morda noče povedati...«

»Ali pa eden od njiju laže!« je dopolnil Heath.

Vance je odkimal.

»Naša temnopolta sobarica je vredna popolnega zaupanja. Lahko jamčim za to. Če bi obstojal kakršenkoli dvom o tem, da bi kdor koli mogel priti skozi glavna vrata, bi nam oba telefonista to v sedanjih okoliščinah prav gotovo ne prikrivala... Dragi Markham, vso zadevo moraš pograbiti s popolnoma druge strani, skoraj bi rekel nevadne.

DOMANI AL CINE
JUTRI V KINU UNION

NAROČAJTE »SLOVENCA«!

TEL. **KINO MATICA** 22-41

Predstave ob delavnikih ob 14.30, 16.30, 18.30 ob nedeljah ob 10.30, 14.30, 16.30 in ob 18.30

»Krvava svatba«

Ljubavna zaloigra med izseljenci-drvarji! Film izredno močnega dejanja in globoke vsebine. Ljubosumnost, strast, plemenitost! Fosco Giachetti, L. Ferida, Beatrice Mancini

TEL. **KINO UNION** 22-21

Odličen film iz življenja mladih deklet

»Tri prijateljice«

V glavni vlogi: Lilia Silvi, Roberto Villa, Irasema Dilian, Carla di Poggio in drugi.

Predstave: ob delavnikih ob 16 in 18.15; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30.

TEL. **KINO SLOGA** 27-30

Enkrat tudi film za novoporočence!

»Medeni mesec«

z Assia Noris, Aldo Fiorelli, Carlo Campanini

Predstave od 14.30 dalje!

Športni drobiž

Sijajno igro nogometne enajstorice Livorna, ki je premagala preteklo nedeljo Ambrosiano s 4:2 (3:0), je gledalo 18.000 oseb. Največ gledalcev pa je privabila v nedeljo domača tekma v Rimu med Romo in Laziom. Roma je zmagala z 0:1, pri blagajni pa so prodali okrog 25.000 vstopnic.

Najboljši italijanski smučarji so se zbrali na Terminellu in tekmovali v smuku. Od znanih imen so pogrešali samo Colosa in Chierronnija. Prvenstvo v smuku je dosegel Sertorelli s časom 1 min. 56.1 sek.

V Beljaku so po dvomesečnem zimskem odmoru spet otvorili nogometno igrišče. V nedeljo so imeli v gosteh nogometaše iz Litije. Čeprav so Litijčani igro izgubili s 5:3, so kljub temu zapustili vtis dobro vigranega in požrtvovalnega moštva. Odlikoval se je posebno Tičar, ki je zabil dva gola.

Največ pristašev ima v Nemčiji nogometni šport. Zadnje statistike izkazujejo, da je včlanjenih v državni nogometni zvezi 8837 nogometnih moštev. Med temi je 1140 old-boyskih moštev.

Stitichezza
ZAPRTJE
TISANA CISBEY
delizioso thè okusni čaj
LASSATIVO - DEPURATIVO - DIGESTIVO
KI MEHČA . ČISTI IN POMAGA PREBAVLJATI
L. 6.00 LA SCATOLA - L. 0.75 LA BUSTA CON 4 DOSI
L. 6.00 ŠKATLA - L. 0.75 ZAVOJČEK S 4 DOZAMI
LAB. C. MANZONI & C. - MILANO - Via Vela 5

DARMOL
il miglior lassativo
najboljše odvajalno sredstvo

SGARAVATTI SEMENTI S. A., PADOVA
Sementi di Ortaggi, Foraggi ecc.
Semena za zelenjavo, krmila itd.
Chiedere offerte. — Zahtevajte ponudbe.

Mali oglasi

Službe

Dobe:

Pridno, zanesljivo dekle
za hišna in poljska dela, sprejmem. Plača dobra. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 1596. (b

Iščem postrežnico
za nekaj ur dnevno. Naslov v upr. »Slov.« 1592.

Podjetne akviziterje
iščemo za prodajo knjig. Zaželjeni tudi iz večjih krajev pokrajine. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Stalen zaslužek št. 1591«.

Radio

Kupimo radio-aparate
iz uradne hrambe. Interesenti naj se zglase s potrdilom mestnega poglavarstva pri tvrdki — »PHILIPS — RADIO« D. Zrimšek, Ljubljana, Ulica 3. maja 6, ki bo takoj dvignila aparat iz hrambe.

Izrabite ugodno priliko
da zamenjate vaš radio-aparat pri tvrdki »PHILIPS-RADIO«, D. Zrimšek, Ljubljana, Ulica 3. maja št. 6.

Posestva

Parcele
že od 23.000 lir proda realitetna pisarna Pristavec Franjo - Ljubljana, Cesta Arielle Rea št. 3.

Poizvedbe

Črn etui s 5 ključi
sem izgubil. Pošten najditelj naj ga odda v upr. »Slovenca«.

Prodamo

Šivalni stroj, rabljen
zelo ugodno naprodaj. — Jeranova ul. 17 (Trnovo).

3000 kg sena naprodaj!
Poizve se: Pavlovčič Marija, Ljubljana, Šmartinska cesta 24. (1

Brezove metle kupite
pri Gospodarski zvezi v Ljubljani, Bleiweisova 29.

Kupimo

Rumeno korenje
rumeno kolerabo in krmilno peso kupuje Gospodarska zveza, Ljubljana, Bleiweisova cesta št. 29.

Pisalni stroj
v dobrem stanju ali v neuporabnem, lahko tudi cirilica, stalno kupuje in plača najvišje cene. »Everest«, Prešernova 44. k

Dolrpel je naš najboljši mož, oče, tast in deduška, gospod

Karol Lipovšek

železniški uradnik v pokoju

K zadnjemu počitku ga spremimo v četrtek, 11. marca 1943, ob 4 popoldne z žal, iz kapelice sv. Jakoba k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 9. marca 1943.

Žalujoči ostali

Naznanjam žalostno vest, da me je za vedno zapustila moja ljubljena soproga, gospa

Marija Pinterič

Pogreb drage pokojnice bo v četrtek, 11. marca 1943, ob pol 4 popoldne iz hiše žalosti, Rožna dolina, c. VI št. 3. Maša zadušnica bo brana v farni cerkvi na Viču 16. marca ob pol 9 dopoldne.

Ljubljana, dne 10. marca 1943.

Žalujoči mož

Umrla nam je naša ljubljena žena, zlata mamica, sestra, teta in svakinja, gospa

Ivanka Možina

soproga jetniškega paznika

Pogreb drage pokojnice bo v petek, dne 12. marca 1943, ob 3 popoldne z žal, iz kapelice sv. Krištofa k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 10. marca 1943.

Žalujoči:
Ivan, soprog; Vasilij, sin
in ostalo sorodstvo

8

Ljubezen Kristine Homanove

Gospa Krstina je rezala debele kose kruha. Ko je iztegnila roko in mu ponudila kruha, je spreletel Erika Bergena tako močan val navdušenja, strasti in sreče, da je prijel za ljubljeno roko in jo poljubil.

Tega ni storil Bergen kakor vitez, ki se zahvaljuje gospodinji za graciozno vljudnost. Storil je to drugače in bilo je nekaj drugega. Naval čustva ga je premagal.

Kristina ga je prestrašeno pogledala.

»Ne zamerite!« je spregovoril proseče.

V hipu je spustil njeno roko, sklonil glavo in naslonil čelo na levico. Ves pretresen se je zazrl v sončni žarek, ki se je svetlikal na njegovi čaši. Kristina je opazila, kako se trese njegova krepka roka, kako drhtijo njegove markantne poteze na obrazu, kako premišljuje.

»Ne zamerite, vse bo spet tako, kot je prav!« ji je rekel.

Potem je spet dolgo molčal.

Njegove oči so postale vlažne. Z njegovega obraza se je odtrgala solza in kanila v kozarec. Tudi to je Kristina opazila.

Potem je nenadoma vstal, podoben tekaču, ki se s stisnjenimi pestmi približuje cilju in zmagi. Dvignil je čašo in uprl svoje oči v Kristno. Njegov resen pogled se je razvedril, skoraj smehljajoče ji je začel govoriti:

»Nisem hotel, nikoli nisem hotel! To morate vedeti, gospa Kristina! Pozabite! — Torej, samo na dobro prijateljstvo! Na dobro, dobro prijateljstvo!«

Tako je stal z dvignjeno čašo. Tudi ona je vstala. Gledala sta se iz oči v oči; ona z nežnim, sramežljivim in sočutnim pogledom, on pa z žalostnim. Globoka ljubezen ga je privedla do duševne omame. Ljubezen, ki jo je zdaj obvladal z železno voljo moža, z železno močjo.

Bolezen svetnika Homana

Kako hitro se spremeni v jeseni zlato razpoloženje!

Oblak zadostuje, da zakrije sonce, veter in mrzle sape odnašajo lepoto pokrajine.

Hitela sta domov.

Gospa Kristina si je zelo prizadevala, da bi mu lahko kaj povedala. Za mnogotere misli, za mnogotera čustva, ki jih je imela tudi za njega, ni našla izraza. Čudno, da je bila v zadregi, v tako veliki zadregi!

Tudi Bergen je bil molčeč ko je hodil ob njej. Za Kristino je bil njegov otožni smehljaj veliko bolj zgovoren kakor beseda in pogledi tam zunaj. Vedno iznova jo je njeno srce spraševalo: Kako naprej? Kaj se bo razvilo iz tega?

Veter se je igral s prahom. Tudi z listjem se je igral, ki ga je odnašal z drevja.

In brezpomembne besede, tuje, kratke in vsakdanje so prihajale iz ust. Brezpomembne besede, kakor je brezpomembno listje, ki se obletuje z drevja.

Ali naj bi pomenile te besede začetek velikega, dobrega prijateljstva?

Čim bolj je čutila, da bi mu morala povedati kaj prijaznega, čim bolj se je trudila, tem bolj je bila v zadregi.

In Erik Bergen ji ni pomagal.

Zdelo se ji je, kakor da stopa ob njej s svojim zaprtin, prapristnim in sanjavim svetom, kakor da je zelo, zelo oddaljen od nje.

Kako jo je prizadel njegov komaj vidni smehljaj, njegova otožno kljubovalna in vendar tako ponosna drža!

Ko je odhajal po cesti izpred vile, je gledala za njim z razdvojenimi čustvi.

Morda je pričakovala več opore za oblikovanje njunega bodočega prijateljstva. Ko sta se poslovila, se je Bergen samo otožno poklonil in se vljudno ter prisrčno zahvalil.

Ko je gledala za njim, je trepetala zanj. Na Kristinino srečo so zapihale mrzle sape.

Kako naprej? — Kako naprej?

— — — — — — — — —

»Moj dragi prijatelj!

Moj mož Vam pošilja prisrčen pozdrav. Z bolniške postelje, pomislite! Včeraj se ni počutil dobro in je moral leči.

Ko sem se zadnjič vrnila z najinega sprehoda, ki se je začel tako lepo, sem bila nemalo presenečena. Mož se je vrnil domov bolj zgodaj kakor navadno. Lahko si mislite, kako sem se prestrašila. V pisarni mu je postalo slabo — glavobol, lahka vročina, bolečine v udih. Zdravnik pravi, da bo v nekaj dneh gotovo okreval. Zato uživava to bolezen skoraj kakor nekaj lepega. Kot tretjega si želi Vas sem, dragi prijatelj. Vedno premišljuje, če ste že končali z Vašim delom. Zanima ga konec romana. Kajne, da boste kmalu prišli? Moj mož je nepotrpežljiv. Čez dan leži v svoji sobi na divanu, okrog njega pa so zbrane vse glavne osebe Vašega romana. Tudi ponoči premišljuje o njih. Pomagajte mu, da bo to noč mirno spal in pridite kmalu, dragi prijatelj! Lepo Vas pozdravlja.

Vaša

Kristina Homanova.«

»Mu je hudo?«

»Ni mu hudo.« Globoko in mirno ga je pogledala.

»Ne, zdravnik je rekel izrecno, da ne gre za hujšo bolezen.«

»Kaj bi utegnilo biti?«

»Zdravnik pravi, da še ne ve.«

»Ali smem...?«

»Seveda, večkrat je že vprašal za vas. Kako bo vesel!«

— — — — — — — — —

»Lahko vam rečem, da naju ne skrbi. Vesela sem, samo vesela, da je mož enkrat ves dan doma. Kako redkokdaj sem deležna tega veselja!«

Da, vesel, nebeško veder je bil njen obraz. In vendar, če je to sploh mogoče, v teh dveh dneh je postal nekoliko bolj ozek. Malo daljši je postal in Bergenu se je zdel še bolj ljubek.

Bila je lepa kakor nevesta, zdela se mu je tako srečna. Prožno je zletela po stopnicah, in mlada, vitka postava je spet izginila.

Ni razmišljal o tem, kaj mu je povedala o moževem zdravju; v njenem bistvu je čutil samo neznansko moč, ki ga je privlačevala.

Kakšna muka je v zavisti!

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: Inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič